अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ३८ / २०८१ वैशाख २८ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / May. 10, 2024 / मूल्य रु. १०/-

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

प्रधानमन्त्री बन्न यस्तो छ, सम्वैधानिक व्यवस्था

काठमाडौ । नेपालको संविधान २०७२ को भाग ७ मा संघीय कार्यपालिकाको व्यवस्था गरेको छ । जसमा कार्यकारी अधिकार मन्त्रिपरिषद्मा रहने व्यवस्था गरेको छ । संविधानको भाग ७ को धारा ७६ मा मन्त्रिपरिषद्को गठनको व्यवस्था गरेको छ । उपधारा १ मा राष्ट्रपतिले प्रतिनिधिसभामा बहुमत प्राप्त संसदीय दलका नेतालाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त गर्ने र निजको अध्यक्षतामा मन्त्रिपरिषद् गठन हुने व्यवस्था गरिएको छ ।

उपधारा (१) बमोजिम प्रतिनिधिसभामा कुनै पनि दलको बहुमत नरहेको अवस्थामा प्रतिनिधिसभामा प्रतिनिधित्व गर्ने दुई वा दुई भन्दा बढी दलको समर्थनमा बहुमत प्राप्त गर्न सक्ने व्यक्ति प्रतिनिधिसभाको सदस्यलाई राष्ट्रपतिले प्रधानमन्त्री नियुक्त गर्नेछ । (३) मा प्रतिनिधिसभाको निर्वाचनको अन्तिम परिणाम घोषणा भएको मितिले ३० दिन भित्रमा उपधारा (२) बमोजिम प्रधानमन्त्री

>>> बाँकी ८ पेजमा

माधव नेपाल कुन हैसियतमा प्रधानमन्त्री बन्ने ?

काठमाडौ । सत्ता गुमाएको नेपाली कांग्रेसले सत्तामा पुग्नका लागि एकै पटक दुई डुँगामा खुट्टा राखेको छ । एउटा डुँगामा माधव नेपाललाई राखेको छ भने अर्को डुँगामा नेकपा एमालेलाई राखेर वर्तमान सत्ता गठबन्धन भत्काउन लागि परेको छ ।

माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बनाएरै भएपनि पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकार भत्काउन कांग्रेस लागि परेको भएपनि अवस्था भने त्यति सजिलो रहेको छैन । नेपाली कांग्रेसका ८९, राप्रपाका १४, जसपाका १२, एकीकृत समाजवादीका १०, जनमतका ६, लोसपाका ४, नागरिक उन्मुक्ति (रेशम चौधरी) पक्षमा र राष्ट्रिय जनमोर्चाका चीत्र बहादुर केसी गरि १ सय ३९ सांसद पुग्ने र केही स्वतन्त्र सांसदले समेत कांग्रेसलाई सहयोग गर्ने कांग्रेसले विश्वास गरेको हुनाले कांग्रेस अहिलेको सत्ता गठबन्धन भत्काउन चाहिरहेको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

माधव नेपालको बार्गेनिङले जसपा विभाजित

काठमाडौ । राजनीतिक दलहरू विभाजन हुन कुनै आधार चाहिँदैन तर पछिल्लो समयमा सत्तामा नै रहेर सत्ताको विरोध गर्दै अर्को गठबन्धन बनाउन लागि परेका एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल र जनता समाजवादी नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव लागि परेको कारण देखाउँदै जसपा नेपाल विभाजित भएको छ ।

अहिले नेकपा एमाले सहितको माओवादीसँगको गठबन्धनमा रहेको एकीकृत समाजवादी र जसपा नेपालले संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेससँग गठबन्धन गरेर आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने उदेश्यले सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउने खेलमा माधव नेपाल र उपेन्द्र यादव लागेका हुनाले हालको सत्ता गठबन्धनलाई कायम राख्नैका लागि जसपाका नेता अशोक राईको नेतृत्वमा जसपा विभाजित भएको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

माधव नेपाल र उपेन्द्र यादवकै कारण जसपा नेपाल विभाजित

माधव नेपाल र यादवको बार्गेनिङ समाप्त

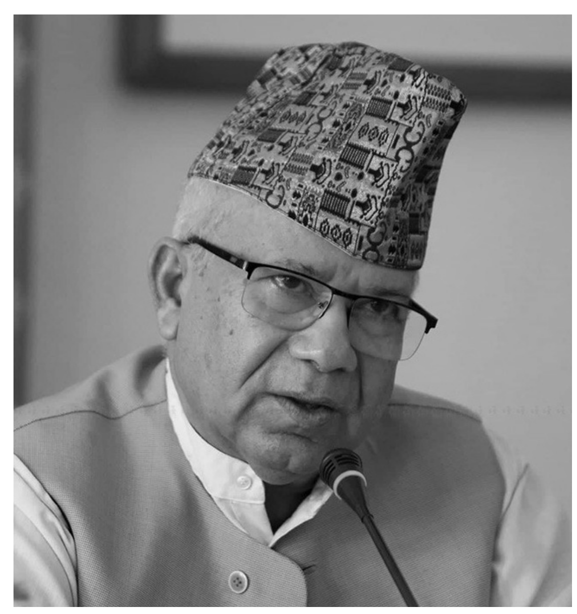

काठमाडौं । पछिल्लो समयमा नेपालको राजनीति संकटतर्फ उन्मुख हुँदै गएको छ । राजनीतिक दलहरूले एकले अर्कोलाई विश्वास गर्न नसकेको कारण र प्रधानमन्त्री कै रहरले गर्दा र राजनीतिक दलप्रति जनताको विश्वास गुम्दै गएको छ । राजनीतिक दलहरूले आ-आफ्नो हैसियत बिर्सिएर प्रधानमन्त्रीको रहरले गर्दा सरकार नै धरापमा पर्ने सम्भावना बढ्दै गएको छ । राजनीतिक दलहरू विभाजित हुनु कुनै अर्थमा राम्रो भन्न सकिदैन । नेपालको संविधान अनुसार कुनै एक दलले बहुमत ल्याउने अवस्था नरहेकोले गर्दा मिलिजुली सरकार निर्माण गर्नुपर्ने बाध्यता दलहरूलाई रहेको छ । राजनीतिक दलहरू आ-आफ्नो दलहरूको हैसियत निति,सिद्धान्त र विचारका आधारमा सरकार निमार्ण गर्नुपर्नेमा आफ्नो पार्टीको सिद्धान्त निति र विचारलाई थाती राखेर सरकार निर्माण गर्ने गरेका हुनाले सरकार स्थिर हुन सकेको छैन । २०७९ पुष १० गते नेकपा एमाले सहितको माओवादी केन्द्र लगायतका अन्य दलहरूको सहयोगमा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्री बनेका भएपनि दाहालले २०७९ फागुन २५ गते एमाले सहितका दलहरूको गठबन्धन तोडेर कांग्रेससँग गठबन्धन गर्न पुगे । त्यसबेला नेकपा एमाले सहित रास्वपालाई बाहिर राखियो । कांग्रेससँग गठबन्धनको नेतृत्व गर्दै प्रधानमन्त्री दाहालले एक वर्षसम्म सरकार चलाए । तर कांग्रेससँगको गठबन्धन आफ्नो पार्टीलाई कम्फर्टेवल नभएको भन्दै २०८० फागुन २१ गते कांग्रेससँगको गठबन्त्रधन तोडी फेरी एमालेकै गठबन्धनमा प्रधानमन्त्री फर्किएपछि प्रधानमन्त्री दाहालकै कारण अहिले सरकारलाई संकट पैदा भएको छ ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

जसपा विभाजनको असर एकीकृत समाजवादीमा पनि

काठमाडौ । पुरानो गठबन्धन भत्किएर नयाँ गठबन्धन बनेपछि नै माधव नेपाललाई छटपटी बढेको थियो । पुरानो गठबन्धनमा नेपाली कांग्रेस, माओवादी, एकीकृत समाजवादी सहितका दलहरू सहभागि भएका र उक्त गठबन्धनले कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा माओवादीका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल र एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने सहमति भएनुसा पहिला पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्री बनेका र उनले दुई वर्षसम्म प्रधानमन्त्री बने त्यसपछि एक वर्ष माधव नेपाल र अन्तिम २ वर्ष देउवा प्रधानमन्त्री बन्ने सहमति भएको थियो भनेका थिए तर त्यो विषय सार्वजनिक भएको थिएन ।

२०७९ फागुन २१ गते प्रधानमन्त्री दाहालले कांग्रेससँगको गठबन्धन तोडेर फेरी नेकपा एमाले सहितका रास्वपा लगायतको गठबन्धन बनाएपछि एकीकृत समाजवादी पार्टी सरकारमा सहभागि भएको थियो । तर, माधव नेपाल प्रधानमन्त्री बन्ने सहमति भएको थिएन तर पनि माधव नेपालले पहिलाकै सहमति अनुसार आफू प्रधानमन्त्री बन्न पाउनुपर्ने अडान लिँदै आएका थिए तर त्यसमा नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपीओलीको सहमति थिएन तर पनि सरकारमै रहेर पनि माधव नेपालले वार्गेनिङ्ग पावर बढाउँदै

>>> बाँकी ८ पेजमा

पार्टी विभाजन हुने डरले माधवको बोली फेरियो

काठमाडौ । जसपा नेपाल विभाजित भएपछि एकीकृत समाजवादी पार्टी भित्र पनि तरङ्ग उत्पन्न भएको छ । सत्ता गठबन्धनमा रहेका प्रमुख दल नेकपा एमाले र माओवादीले सहमति कार्यान्वयन नगरेको भन्दै उथलपुथल हुन सक्ने चेतावनी दिँदै आएका एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपालको एकाएक बोली फेरिएको छ । जसपा नेपाल विभाजन पछिको घटनाक्रमलाई लिएर अध्यक्ष नेपालको बोली फेरिएको चर्चा समेत चलेको छ । जसपा विभाजनपछि सोमबार बसेको एकीकृत समाजवादीको संसदीय दलको बैठकमा सांसदहरूले दवाव दिएपछि अध्यक्ष नेपालले वर्तमान सत्ता गठबन्धनलाई नै निरन्तरता दिने निष्कर्ष सुनाएका थिए ।

पछिल्लो समयमा कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा, जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव र नेकपा समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल निरन्तर सम्वादमा मात्र थिएनन अहिलेका सत्ता गठबन्धन ढालेर आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने गरी बैकल्पिक गठबन्धन बनाउने समझदारी समेत गरेका थिए । तर सो समझदारी कार्यान्वयन हुनु अघि नै जनता समाजवादी नेपाल विभाजित मात्र भएको छैन अध्यक्ष यादव अल्पमतमा समेत परेका छन् । अब जनता समाजवादीका अध्यक्ष यादव सहित ५ जना सांसदमात्र रहेका छन् भने अशोक राईले नेतृत्व गरेको जनता समाजवादीका

>>> बाँकी ८ पेजमा

संकटमा माधव नेपालको राजनीति

काठमाडौ । अहिलेको नेकपा एमाले, माओवादी सहितको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काएर कांग्रेस, जसपा नेपाल, सहित एकीकृत समाजवादी पार्टी लगायतको गठबन्धन बनाएर प्रधानमन्त्री बन्ने रहरमा लागेका एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाललाई ठुलै संकट आएको छ ।

जसपा नेपाल विभाजित भएपछि तत्काल बैकल्पिक सत्ता गठबन्धन बन्न सक्ने अवस्था देखिएको छैन । कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा, जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव र एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काएर आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने गरी सत्ता गठबन्धन भत्काउन लागि परेका थिए । उनीहरूबीचमा समझदारी समेत भईसकेको थियो । तर ठीक त्यही बेला जसपा नेपाल विभाजित भएकाले गर्दा देउवा यादव र नेपालको तत्काल प्रधानमन्त्री बन्ने सपना चकनाचुर भएको छ ।

जसपा नेपालका संघीय संसदमा १२ सांसद रहेका थिए । १२ मध्येका ७ जना सांसद अशोक राईको नेतृत्वको जसपामा सामेल भएकाले गर्दा अब उपेन्द्र यादवसँग आफूसहित ५ जना सांसद मात्र रहेका छन् । माधव नेपालले आफ्नो पार्टीले जसलाई समर्थन गर्दछ जसपा नेपाल, उपेन्द्र यादवले पनि त्यसैलाई समर्थन गर्दछ भन्दै नयाँ सत्ता समिकरण बनाउन लागि परेका थिए ।

नयाँ सत्ता समिकरण बनाउन कांग्रेसका

८९, जसपाका १२, एकीकृत समाजवाददी १०, राप्रपाका १४, जनमतका ६, नागरिक उन्मुक्ति ४, लोसपाका ४ गरी जम्मा १ सय ३९ सांसद हुने र स्वतन्त्र र जनमोर्चाका १ गरी ३ सांसदले समर्थन गर्न सक्ने रणनीति देउवा, यादव र नेपालले गरेका थिए । तर जसपा नेपाल विभाजित भएर ७ सांसद अशोक राईले नेतृत्व गरेको पार्टीमा गएपछि अहिलेका लागि नयाँ सत्ता समिकरणको सम्भावना सकिएको छ भने पुष्पकमल दाहालको नेतृत्वको सरकारलाई एमालेका ७८, माओवादीका ३२, रास्वपाका २१, जसपाका ७ गरी १ सय ३८ सांसदको समर्थन रहने र उन्मुक्तिका ४ सांसदले दाहाल

>>> बाँकी ८ पेजमा

हिक्मत कार्की बने कोशीको मुख्यमन्त्री

काठमाडौं । कोशी प्रदेशका मुख्यमन्त्रीमा एमाले प्रदेश संसदीय दलका नेता हिक्मतकुमार कार्की नियुक्त भएका छन् ।

प्रदेश प्रमुख परशुराम खापुङले कार्कीलाई ५२ जना सांसदको हस्ताक्षर सनाखत भएसँगै मुख्यमन्त्रीमा बिहीबार नियुक्त गर्ने निर्णय गरेका हुन् । आजै शपथ ग्रहण गर्ने कार्यक्रम रहेको छ ।

नेपालको संविधानको धारा १६८ ९५० बमोजिम कोशी प्रदेश सरकार गठन प्रयोजनका लागि प्रदेशसभा सदस्य संख्याको बहुमत सदस्यहरूको समर्थन रहेको दाबीसहित सरकार गठन गर्ने सन्दर्भमा भएको आह्वान अनुसार सरकार गठनका लागि दाबी पेस गरिएको कार्कीले जानकारी दिए ।

कार्की झापा निर्वाचन क्षेत्र नं ५ (क)बाट

>>> बाँकी ८ पेजमा

को छ खतरामा ?

बिष्णो दयाल

महान् भारतीय निर्वाचनका सातमध्ये दुई राउन्ड सकिएपछि, जुन ४ मा हुने परिणामको लागि यो धेरै लामो पर्खाइ छ, जब विश्वले थाहा पाउनेछ कि जेनोफोबिक घृणामा आधारित चुनावी अभियानले अझै पनि भारतका जनतालाई लड्न सक्छ । अर्को वर्ष चुन्मामा मानिस ।

तर भारतका अनुमानित २० करोड मुस्लिम र ३० करोड इसाईहरू जत्तिकै नतिजाको बारेमा चिन्तित हुनसक्छन् । सत्याहरू सन् २०११ को जनगणनाबाट एक्स्ट्रापोलेट गरिएको अनुमानित रूपमा रहन्छन् । कोभिड महामारीका कारण २०२१ को जनगणना हुन सकेको छैन । अब जनगणना कहिले हुने हो थाहा छैन ।

संसदको तल्लो सदन लोकसभाको ५४३ सिटका लागि १ अर्ब ४० करोड जनसत्यामध्ये करिब ९७ करोड मानिसले मतदान गर्न योग्य छन् । तिनीहरूमध्ये लगभग द्दद्घग्न मिलियन ईसाई मतदाता हुनेछन् । यो धेरै ठूलो संख्या हो, तर ईसाईहरू सबै तर चुनाव बहसमा अदृश्य छन् ।

यद्यपि, दुवै समुदायले प्रधानमन्त्रीको रूपमा श्री नरेन्‍ मोदीको शासनको दश वर्षको उथलपुथलमा लागू गरिएका कानून र कार्यक्रमहरूको चपेटामा परेका छन् । देशको जीवनको हरेक पक्षमा उनको यति निर्दयी पकड छ कि भारतलाई अहिले अन्तर्राष्ट्रिय मानवअधिकार समूहहरूले "निर्वाचित तानाशाही" भनेर वर्णन गरेका छन् ।

"हिन्दू खतरामा छ"

अपेक्षित रूपमा, श्री मोदी र उनको भारतीय जनता पार्टी (बीजेपी) देशको अरबौं-शक्तिशाली हिन्दू समुदायको धार्मिक दक्षिणपन्थी वर्गहरूलाई पन्डर गर्ने आफ्नो राजनीतिक रणनीतिमा फर्केका छन् । छिमेकी बंगलादेशबाट जन्म, धर्म परिवर्तन र बसाइँसराइबाट मुस्लिम जनसंख्याको तीव्र वृद्धिले उनीहरूको अस्तित्व खतरामा परेको नारा लगाएर उनीहरूलाई जगाएका छन् ।

"हिन्दू खतरामा छ" राष्ट्रिय स्वयंसेवक संघ (आरएसएस), ढछ वर्ष पुरानो उग्रवादी हिन्दू समूहको क्याचफ्रेज थियो जसले बीजेपीलाई सुरू गर्यो । श्री मोदी एक वरिष्ठ "प्रचारक" थिए - पूर्णकालिक आरएसएस कार्यकर्ता - किशोरावस्थादेखि नै, र समूहले उनलाई पश्चिमी भारतीय राज्य गुजरातको मुख्यमन्त्रीको रूपमा मनोनीत नगरेसम्म । सत्तारूढ दलको राजनीतिक र चुनावी संयन्त्रको मेरूदण्ड बनेर विगत २५ वर्षमा उनीहरूका कार्यकर्ताहरू तीव्र रूपमा बढेका छन् ।

"हिन्दू खतरामा छ" अहिले सत्तारूढ दलद्वारा सञ्चालित ह्वाट्सएप समूहहरूमा पनि समाजको उच्च शिक्षित खण्डहरू जस्तै भित्री क्षेत्र र गाउँहरूलाई लक्षित गर्न एउटा क्याचफ्रेज हो ।

श्रीमान मोदीले एक वशमा मिडिया प्रयोग गरेका छन् - जसको दुई तिहाई उनका साथीहरूको स्वामित्वमा छ- र सरकारी एजेन्सीहरू एक सच्चा शासक, आस्थाको रक्षकको रूपमा आफ्नो

छवि निर्माण गर्नका लागि । राष्ट्रिय राजधानीको मुटुमा योग गर्दै, हिमालयका गुफाहरूमा ध्यान गर्दै, र हालसालै, आफ्नो जन्मभूमि गुजरात राज्यको तटमा समुको तलामा डुबुल्की मार्दै, धेरैले विश्वास गरेको पूजा गर्नका लागि फोटो खिच्दा सरकारी र निजी मिडियाले उहाँलाई विश्वासपूर्वक पछ्याउँछन् । भगवान कृष्णको राजधानी गुमायो, हिन्दू मण्डलीमा एक प्रमुख अवतार ।

अयोध्याको मस्जिद, बाबरी मस्जिदको भग्नावशेषमा भगवान रामको नयाँ मन्दिर बनाइएपछि सरकारी कोष पूर्वाधारमा गएको थियो, जुन झछ्दड मा पुरानो शहर हो । पुरातन शहरले अब नयाँ एयरपोर्ट, रेलवे स्टेशन र होटल चेनहरूको गर्व गर्दछ । स्वदेशी र विदेशी तीर्थयात्री र पर्यटकहरूको लागि । धेरै अन्य मन्दिर शहरहरू अपग्रेड गरिएको छ । मोगल साम्राज्यका धेरै मस्जिदहरू अब लक्षित छन्, आरएसएसले आरोप लगाएको छ कि तिनीहरू भत्किएका मन्दिरहरूमा बनेका थिए ।

धार्मिक अल्पसंख्यकको रक्षा गर्न असफल

अपरिहार्य रूपमा, श्री मोदीको निरंकुश शासनले संवैधानिक रूपमा धर्म र विश्वासको स्वतन्त्रतालाई तीव्र रूपमा नष्ट गरेको छ । ज्ञद राज्यहरूमा "धर्मान्तरण विरोधी कानूनहरू" जुन कुनै समय इसाई धर्म प्रचारलाई लक्षित थियो, हिन्दू महिलाहरूसँग विवाह गर्ने मुस्लिमहरूलाई पनि लक्षित गर्न संशोधन गरी हतियार बनाइएको छ । दण्ड भारी हुन्छ, जसमा १० वर्षसम्मको जेल सजाय हुन सक्छ ।

क्रिस्चियन समूहहरूका लागि अन्तर्राष्ट्रिय परोपकारलाई निलम्बन गरिएको छ, र चर्चले गरिबहरू, दलितहरू - जसलाई कुनै समय "अछूत" भनेर चिनिन्थ्यो — र आदिवासी समूहहरू । धेरै तरिकामा, यसले यी समूहहरूलाई पनि लुट्छ, कुल जनसंख्याको २३ प्रतिशत, तिनीहरूको आफ्नै विश्वासको स्वतन्त्रता । उनीहरूले क्रिस्चियन वा इस्लाम धर्म परिवर्तन गरेमा छात्रवृत्ति, जागिर र राजनीतिक प्रतिनिधित्व गुमाउँछन् ।

"धेरै राज्यहरूमा, आपराधिक न्याय प्रणालीले धार्मिक र अन्य अल्पसंख्यकहरू र सरकारको आलोचकहरूलाई लक्षित गर्दै, भाजपाको भेदभावपूर्ण विचारहरू झन् झन् झल्काउँछ, र कट्टरतालाई राजनीतिक संरक्षण र आवरण प्रदान गरिरहेको छ," ह्युमन राइट्स वाचले भन्यो । सरकारले मुस्लिम र अन्य अल्पसंख्यकहरूलाई आक्रमणबाट बचाउन मात्र असफल भएको छैन, तर भारतका अधिकारीहरूले मुस्लिमहरू विरूद्ध व्यवस्थित रूपमा भेदभाव गर्ने र सरकारका आलोचकहरूलाई कलंकित गर्ने कानुन र नीतिहरू अपनाएका छन्, यसले भन्यो ।

पूर्वाग्रहहरूले प्रहरी र अदालत जस्ता स्वतन्त्र संस्थाहरूमा प्रवेश गरेको छ । दण्डहीनताले हिन्दू लडाकु समूहहरूलाई दण्डहीनताका साथ मुस्लिम र ईसाईहरूलाई धम्की दिन, उत्पीडन गर्न र आक्रमण गर्न सक्षम बनाउँछ ।सन् २०२४ को चार महिनामा क्रिस्चियनहरूले चर्च, पादरी र विद्यालयहरूमा ५० भन्दा बढी आक्रमणको दस्तावेजीकरण गरेका छन् ।

जितमा विश्वस्त छ

मोदीले तेस्रो चुनाव जित्नेमा आफू विश्वस्त रहेको बताएका छन् । उहाँलाई द्दण्ड्द देखि द्दण्ड्ढ सम्म अन्तिम शासन गरेको एक समयको शक्तिशाली कांग्रेस पार्टीको खुकुलो गठबन्धनले चुनौती दिएको छ, तर गुटबन्दी र जातीय वफादारी र क्षेत्रीय स्वार्थको वरिपरि बुनेका मोटली समूह पार्टीहरूले ग्रस्त छन् । तर उसले कुनै मौका लिइरहेको छैन । उनको सरकारले कांग्रेस,ु त रूपमा उभरिरहेको आम आदमी पार्टी र क्षेत्रीय राजनीतिक दलहरूमा संघीय अपराध अनुसन्धान र गुप्तचर एजेन्सीहरू जारी गर्दै विपक्षीहरूलाई विघटन गर्न खोजेको छ ।

मुस्लिम र क्रिस्चियनहरूको हकमा, गंगाको किनारमा रहेको पवित्र सहर हरिद्वार र उत्तर भारतको छत्तीसगढ राज्यको रायपुरमा दुई ठूला धर्म संसदहरू वा धार्मिक संसदहरूमा नाराहरू अझै पनि तिनीहरूको कानमा गुन्जिरहेको छ । । सयौं साधु र सन्तहरू - प्रमुख हिन्दू सम्प्रदाय र अबेयरहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने तपस्वीहरूले "हिन्दू धर्मको रक्षा गर्न मुस्लिम र इसाईहरूलाई नष्ट गर्ने" कसम खाए । यी भाषणका लागि अहिलेसम्म कसैलाई पनि अभियोग लगाइएको छैन ।

घृणा, यदि सही शब्दहरू होइन भने, प्रधानमन्त्री, उहाँका गृहमन्त्री र वरिष्ठ भाजपा नेताहरूको प्रचार भाषणमा प्रतिध्वनि फेला पार्नहोस् । कुकुरको सिट्टीले फेरि काम गर्छ कि भनेर हेर्न बाँकी छ ।

कोशी प्रदेशमा सरकार गठन गर्न प्रदेश प्रमुखको आह्वान

काठमाडौं । कोशी प्रदेशका प्रदेश प्रमुख पर्शराम खापुङले नयाँ सरकार गठनका लागि दाबी पेश गर्न आह्वान गर्नभएको छ । बुधबार राति सूचना जारी गर्दै प्रदेश प्रमुख खापुङले मुख्यमन्त्रीका लागि दाबी पेश गर्न आह्वान गर्नभएको हो ।

प्रदेश प्रमुखको कार्यालयद्वारा जारी विज्ञप्ति अनुसार प्रदेश प्रमुख खापुङले नेपालको संविधानको धारा १६८ को उपधारा (५) बमोजिम प्रदेश सभामा विश्वासको मत प्राप्त गर्न सक्ने कोशी प्रदेश सभाका कुनै सदस्यलाई वैशाख २८ गते शुक्रबार अपराह्न ५:०० बजेभित्र आफ्नो दाबी पेश गर्न आह्वान गर्नभएको छ ।

कोशी प्रदेशसभाका ५२ जना प्रदेश सभा सदस्यले गत चैत २६ गते मुख्यमन्त्री केदार कार्कीलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिएको पत्र प्रदेश प्रमुखको कार्यालयमा प्राप्त भएको, वैशाख १० गते मुख्यमन्त्री कार्कीलाई ३० दिन भित्र विश्वासको मत लिन निर्देशन दिएको संकल्प प्रस्ताव बहुमतले पारित भएको र मुख्यमन्त्री कार्कीले विश्वासको मत लिने सम्बन्धी सूचना प्रदेश सभा सचिवालयमा प्राप्त नभएको बेहोराको पत्र वैशाख २६ गते प्राप्त भएको आधार देखाउँदै प्रदेश प्रमुख खापुङले नयाँ सरकारका लागि दुई दिनको समय दिएर प्रस्ताव आह्वान गर्नभएको हो ।

संविधानको धारा १६८ को उपधारा ५ अनुसार केदार कार्की २०८० असोज २७ मुख्यमन्त्री नियुक्त हुनुभएको थियो । उपधारा ५ अन्तर्गत गठन भएको सरकारको बहिर्गमनको स्पष्ट व्यवस्था नहुँदा मुख्यमन्त्री कार्कीले २ वर्षसम्म आफू नेतृत्वको सरकारलाई कसैले केही गर्न नसक्ने भन्दै विश्वासको मत नलिने र राजीनामा पनि नगर्ने अडान लिँदै आउनुभएको थियो ।

राष्ट्र बैंकको प्रदेश कार्यालयबाटै विदेशी मुद्रा कारोबारको लाइसेन्स पाइने

काठमाडौं । बैंक तथा वित्तीय संस्थाले अब नेपाल राष्ट्र बैंकको प्रदेशस्तरीय कार्यालयबाट पनि विदेशी विनिमय कारोबारको इजाजतपत्र (लाइसेन्स) लिन पाउने भएका छन् । यसअघि केन्द्रीय बैंकको विदेशी विनिमय विभागमै लाइसेन्सका लागि धाउनुपर्ने बाध्यता थियो । केन्द्रीय बैंकले विदेशी विनिमय कारोबार इजाजतपत्र तथा निरीक्षण विनियमावली संशोधन गर्दै बैंकको प्रदेशस्थित कार्यालयबाटै लाइसेन्स दिन मिल्ने व्यवस्था गरेको हो ।

अब बैंक तथा वित्तीय संस्थाका एक्सटेन्सन काउन्टरले पनि विदेशी मुद्रा कारोबारको इजाजतपत्र लिन पाउनेछन् । बैंक तथा वित्तीय संस्था तथा तिनका शाखा कार्यालयलाई बढीमा पाँच वर्षका लागि इजाजतपत्र दिने व्यवस्था केन्द्र बैंकले हटाएको छ । इजाजतपत्रप्राप्त बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई म्याद उल्लेख नभएको इजाजतपत्र प्रदान गर्ने विनियमावलीमा उल्लेख छ । त्यस्तो इजाजतपत्र नवीकरण गर्नुपर्दैन । विनियमावलीको संशोधित व्यवस्था लागू हुँदाको बखत इजाजतपत्र लिइसकेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले साबिकको इजाजतपत्रको म्याद समाप्त हुने मितिले ९० दिनभित्र निवेदन पेस गरेमा म्याद उल्लेख नगरी नयाँ इजाजतपत्र पाउनेछन् ।

विगतमा लाइसेन्स लिएको भए पनि मर्जर वा प्राप्तिमा गएपछि बैंक तथा वित्तीय संस्थाले नयाँ लाइसेन्स लिनुपर्नेछ । यस्तोमा साबिकको लाइसेन्स फिर्ता लिई संस्थाको नामबाहेक अन्य सम्पूर्ण व्होरा साबिकको लाइसेन्समा उल्लेख भएबमोजिम कायम हुने भनिएको छ । यस्तो इजाजतपत्रका लागि कुनै शुल्क नलाग्नेसमेत भनिएको छ ।सरकारी निकायबाट अनुमति लिई व्यवसाय गर्ने संस्थाका लागि बढीमा पाँच वर्षको विदेशी मुद्रा विनिमय लाइसेन्स दिइने भएको छ ।

यसअघि तीन वर्षसम्मको म्याद दिने व्यवस्था थियो । यसमा होटल, रिसोर्ट, ट्राभल एजेन्सी, एयरलाइन्स, कार्गो कम्पनी, ट्रेकिङ एजेन्सीलगायतका संस्थाहरूले विदेशी पर्यटक तथा विदेशी विनिमयमा भुक्तानी गर्न सक्ने व्यक्ति वा संस्थालाई वस्तु तथा सेवा बिक्री गरेबापत विदेशी विनिमयमा हुने भुक्तानी स्वीकार मात्र गर्ने प्रयोजनका लागि लाइसेन्स दिने उल्लेख छ । डिपार्टमेन्टल स्टोर, सुपर मार्केट, एयरलाइन्स र तीनतारे तथा सोभन्दा माथिल्लो स्तरका होटेलले विदेशी मुद्राको कारोबार गर्ने इजाजतपत्र प्राप्त गर्न प्रत्येक कारोबार स्थानका लागि प्रतिवर्ष चार हजार रूपैयाँका दरले लाइसेन्स शुल्क बुझाउनुपर्ने भएको छ । हालसम्म प्रतिकारोबार स्थानका लागि एक लाख रूपैयाँ तिर्नुपर्ने व्यवस्था थियो ।

त्यसबाहेक अन्य जुनसुकै होटेल, रिसोर्ट, फर्म, कम्पनी वा संस्था एवं सरकारी निकायले प्रत्येक स्थानका लागि प्रतिवर्ष दुई हजार रूपैयाँका दरले इजाजतपत्रको शुल्क बुझाउनुपर्ने उल्लेख छ । हालसम्म यसका लागि ५० हजार रूपैयाँबराबरको कम्तीमा चार वर्ष अवधिको बैंक जमानत पेस गर्नुपर्ने थियो । म्याद सकिएर नवीकरणका लागि निवदेन पेस नभएमा केन्द्रीय बैंकले विश्वस्त हुने अवस्थामा ९० दिनभित्र नवीकरण गर्न दिने सुविधा ल्याएको छ । यसअघि यस्तो सुविधा ३० दिन मात्रै थियो । तर, ९० दिनभित्र पनि नवीकरणका लागि निवदेन नआएमा राष्ट्र बैंकले एक वर्षको समय दिई जरिवानासहित नवीकरण गर्न मौका दिनेछ ।

लोकतन्त्र किन दक्षप्रजापतिको टाउको जस्तो ?

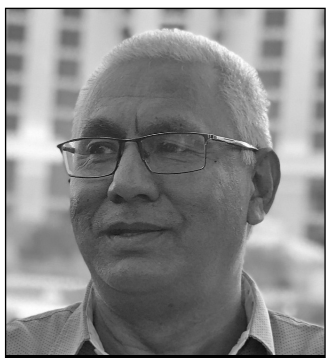

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

सुशासन कि सुन शासन, लोकशासन कि राणा शासन ? राणकालमा जुवा फुक्नु र लोकतन्त्रकालमा लुटु फुक्नु उस्तै उस्तै छ । लोकतन्त्र नेतृत्वका लागि खुवाविर्ता हुनपुगेको छ ।

खतिको बेला मति आउँदैन भन्ने उखान छ हाम्रो समाजमा । लोकतन्त्रवादी नेताहरूले देशलाई त्यही नीयतिको भुङ्ग्रोमा होमिदिए । नेपाली राष्ट्रवाद, सुशासन र समृद्धि जुवाडेको थर्की बन्यो, राजनीति नेताहरूका लागि राणाकालको दीव्यदेवको चारै ठाडा, चौका हुन पुगेको छ ।

तत्कालीन राणाकालमा तिहारको समयमा चारखालमा जूवा फुक्थ्यो । राणाका तर्फबाट दीव्यदेव कौडा हान्थे । दीव्यदेवको चमत्कारिक कौडा सकुनीको भन्दा खतरनाक हुन्थ्यो । दीव्यदेव कहिले हार्दैनथे । हार्न थाले भने कौडा हान्नासाथ राणाहरूले मार्रा... भनेर जीउ र टाउकाले थर्की छोप्थे र जनताको पैसा सोहोर्थे । लोकतन्त्र दीव्यदेवको कौडा बनेको छ । नेकपाका अरिंगालहरू हातले, खुट्टाले, सबै तरिकाले देशव्यापी भ्रष्टाचार गरिरहेका छन् । जनताको रगत पसिना सोहोरिरहेका छन् । यो राणाकालको दीव्यदेवको कौडा नभए के हो ?

राणाकालमा जुवा फुक्नु र लोकतन्त्रमा खुलेआम भ्रष्टाचार हुनु बराबर भएको छ । यिनलाई न कानुनले, न राज्यसञ्जालले, कसैले पनि छुन सक्दैन । त्यसैले त भ्रष्टाचारी र अपराधीहरू देशका शासकभन्दा बलिया देखिएका छन् । संवैधानिक निकायहरू पार्टीका शाखा कार्यालयजस्ता देखिन्छन् ।

राणाहरूले अंग्रेजलाई रिझाएर १८५७ मा नयाँ मुलुक फिर्ता लिएका थिए । सन १९५० मा मोहनशमशेरले भारतसँग सन्धि गरेर प्रतिगामी पाइला के चाले आजसम्म नेपाल त्यो दलदलबाट उम्कन सकेको छैन । १९५० मै भारतसँग सन्धि गर्ने सिक्किमले त राष्ट्र नै गुमायो । त्यसअघि नै १९४९ मा भारतसँग सन्धि गरेर परराष्ट्र र सुरक्षानीतिमा पराधीन बनेको भुटान आज नेपालभन्दा आर्थिक र कूटनीतिक पक्षमा दह्रिलो छ । एउटा चुङ्खा आयोजनाले भुटानी जनताको कायापलट नै गरिदिएको छ । राजनीतिको प्राथमिकता राष्ट्र भएको भए नेपालमा दशवटा चुङ्खा योजना बनिसकेको हुनेथियो । देशमा राजनीतिक इच्छाशक्ति सधैं खट्कियो ।

एउटा मेलम्चीका लागि ३५ वर्ष खर्चियौं, ४२ अर्वभन्दा बढी भ्रष्टाचार भइसकेको छ । तैपनि मेलम्चीको पानी पिउन पाइन्छ भन्ने ग्यारेण्टी छैन । देशको प्राथमिकताको योजनाको यो हाल छ, विकास आयोजना भनेका चाल्नो हुन्, चाल्नोबाट चुहिनेबाहेक अरू के नै हुन्छ र ? नेताहरूले समृद्धशाली देशलाई सुनको थालमा माँगेर बाँच्ने पिँध नभएको पुङमाङे बनाइदिए । नेपाल सुनको कचौरामा मागेर खाने राष्ट्र बन्न पुगेको छ ।

राजनीतिमा व्यापारी छन्, राजनेता नभएकाले नै नाइजेरियाजस्तो बनेको हो नेपाल । नेपालमा राजनीति भनेको चुनाव हो, चुनाव जित्नुमात्र हो । जनमत जनताप्रतिको जिम्मेवारी भनेको खोलो तऱ्यो लौरो बिर्सियो भएको छ ।

जनतालाई कम्बल ओढाएर बाँकी दुनियासँग अलग राख्ने उत्तरकोरिया अमेरिकासँग आमने सामने कुरा गर्ने हैसियतमा पुगिसक्यो । उत्तरकोरियामा लोकतन्त्र छैन तर राष्ट्रतन्त्र मजबुत छ । मजबुत राष्ट्रतन्त्रमा लोकले चाहेको कुनै पनि तन्त्र कुनै पनि बेला स्थापित गर्न सकिन्छ । स्वाभिमानको अभिमानले देश उठाउँछ । हामीसँग लोकतन्त्र छ, स्वाभिमान मैनबत्ती पग्लिएजसरी दिनदिनै पग्लिदै गएको छ । स्वाभिमानले देश बचाउने र बनाउने हो, स्वाभिमान नभएकाले नै देश भ्रष्टाचारतन्त्र बन्न पुगेको हो । नेतृत्वले देशलाई पराधीन बनाइदिए ।

नेताहरू विदेशीका इसारा आदेशमा चल्ने विश्वासिला खजाञ्ची, खरदार बनेका छन् । परिवर्तन भयो भनेर मूलाजत्रो नाक फुलाएर के गर्ने ? लोकतन्त्र आयो भनेर धक्कु लगाएर के गर्ने ? कुन दिन नेपालको दण्डहीनता जेनेभाको मुद्दा बन्नसक्ने खतरा बढेको छ । कुनै पनि समय विदेशी हस्तक्षेपमा पर्न सक्छ । सोझा जनतालाई झुक्याएर त्रिदेव- ब्रम्हा, विष्णु, महेश्वर हामी नै ह्वौ भनेर गुड्डी हाँक्नेहरू जनता र देश प्रति गैह्रजिम्मेवार छन् ।

अग्रगमनकारी लोकतन्त्र छ, नेतृत्व पछाडि हेर्छ । लाटोकोसेरो अँध्यारोमा देख्छ, हाम्रा नेता उज्यालोलाई अँध्यारो पाछर्न् । छातीमा देश र नेपाली भेष भएको भए, मुखमा लोकतन्त्र र व्यवहारमा शक्तिको भोकतन्त्र नदेखाएको भए, भाषणमा क्रान्तिकारिता र कृयाकलापमा दासता प्रदर्शन नगरेको भए, नेताहरू दक्षप्रजापतिको बोके टाउकेजस्तो बन्ने थिएनन् । जनताले श्रीखण्ड भनेर टीका लगाए, नेताहरूले जनता, जनमत, जनबल र जनअपेक्षालाई कुल्चिए । चम्कने बस्तु सबै हीरा हुँदैनन् भनेको सही साबित भएको छ । पत्थरभन्दा बढी हुनसकेनन् ।

अब्राहम लिंकनले भनेका थिए- कुशल शासक भविष्यको चिन्ता गर्छन् राजनीतिज्ञ आगामी चुनावको मात्र चिन्ता गर्छन् । हाम्रो राजनीति र नेता राजनीतिमात्र गरिरहेका छन् । यिनलाई भविष्यको चिन्ता छैन । जसरी पनि लुट्न पाए भविष्य उज्यालो हुन्छ भन्ने भ्रममा बाँचेका छन् । गणतान्त्रिक लोकतन्त्र आएपछि देशले कोल्टे फेर्ने जनआशा असफल हुनुको कारण यही हो ।

लोकतन्त्रको विश्वसनीयता सत्तलसिंह महाराजको कथा बनिसक्यो । लोकतन्त्रले देश बेच्यो कि बेचेन भन्ने यक्ष प्रश्न खडा छ । नासिर र नासूरमा अन्तर नदेख्ने अझै भ्रमको सदबिज छर्दैछन् । जनताले थाहा पाइसकेका छन्- वीरका सन्तान नेताहरू खाँटी भूमिपुत्रसम्म बन्न सकेनन् । नेपाली मारेर आफू धनाढ्ये हुने, शक्तिशाली बन्ने र विदेशी पोस्ने यिनको नीति रह्यो ।

लोकतन्त्र छ, जीवन छैन । यो बर्तमानको मूर्दा पद्धति हो नेपालमा ।

> अग्रगमनकारी लोकतन्त्र छ, नेतृत्व पछाडि हेर्छ। लाटोकोसेरो अँध्यारोमा देख्छ, हाम्रा नेता उज्यालोलाई अँध्यारो पाछर्न्। छातीमा देश र नेपाली भेष भएको भए, मुखमा लोकतन्त्र र व्यवहारमा शक्तिको भोकतन्त्र नदेखाएको भए, भाषणमा क्रान्तिकारिता र कृयाकलापमा दासता प्रदर्शन नगरेको भए, नेताहरू दक्षप्रजापतिको बोके टाउकेजस्तो बन्ने थिएनन्। जनताले श्रीखण्ड भनेर टीका लगाए, नेताहरूले जनता, जनमत, जनबल र जनअपेक्षालाई कुल्चिए।

प्रणाली मै हुँ भन्छन् नेताहरू, पार्टीहरू । घटनाक्रमले देखायो, यी देश होइनन् देशका दशा हुन्, सराप हुन् । दलीय स्वार्थभन्दा माथि उठ्न नसक्नेहरू सपनामा छन् । यिनीहरूको अनुहारमा छर्लङ्गै देखिन्छ- गणतान्त्रिक लोकतन्त्रको भ्रष्टाचारी क्यान्सर लागेको ख्याउटे र मरञ्च्याँसे अनुहार । मृत्युनिकट पुगिसकेको यो चरित्रले हाँकेको लोकतन्त्रले न स्वर्गको सुख दिन्छ, वर्तमानलाई नै सुख दिनसक्छ । वर्तमानको छटपटी यो शासन प्रणाली बनिसक्यो ।

विश्वको राजनीतिक पुस्तकमा १५ हस्तीका नाम स्वर्णाक्षरले लेखिएका छन् । यो सूचीमा लिङ्कन, मार्टिन लुथर किङ्, देङ्सियाओ पिङ, आङ्साङ् सुकीदेखि थाइलैण्डका राजा भूमिबलसम्मको नाम छ तर यति ठूलो परिवर्तन ल्याउने नेपालका कुनै नेताको नाम सूचीकृत छैन । गिरिजाप्रसाद कोइरालालाई भारतले 'दक्षिण एसियाका आदरणीय राजनेता' भनिदियो, यिनै कोइरालालाई कार्टरले नेपाल आएर 'मेरो हिरो' भनेर सम्मान दिए, उनी मर्दा कुनै सरकार प्रमुखसम्म आएनन् ।

विश्व समाचार बनेका प्रचण्ड आज सरकार प्रमुख त छन्, तर पहिलेको जस्तो आश्चर्यपूर्ण समाचार रहेनन् । जनयुद्धका पीडितले न्याय चाहियो भन्दा प्रधानमन्त्रीको पदबाटै प्रतिकार गरिन्छ भनेर उभिन पुगेका छन् । उनका क्रान्तिकारी दस्ता कसैलाई छाडिन्न भनेर तर्साउन थालेका छन् । पदमा बस्ने, न्याय नदिने, संक्रमणकालीन न्याय सम्पादन गर्न गराउन नसक्ने । समयले उनलाई कसरी दण्डित गर्ला त्यो प्रतिक्षाको विषय बनेको छ ।

लोकतन्त्र, कस्तो राजनीतिको जरा मरेको रूख हुन् नेपाली नेता, पार्टीहरू । यस्ता नेताहरूको चिरफार गर्ने हो भने यिनको पेटमा लोकतन्त्र होइन, भ्रष्टाचारको कन्टेनरमात्र फेला पर्नेछ । देशमाथि यति ठूलो गद्धारी ?

दण्ड त यिनले भोग्नैपर्छ, समय समयले नै निर्धारण गर्ला ।

नेपालभन्दा कान्छो अमेरिका, विश्वशक्ति बन्यो । जेठो नेपाल, कहिल्यै उपनिवेश नबनेको नेपाल भिखारीबाट माथि उठ्न सकेको छैन । नेपालभन्दा धेरै पछिमात्र खुलापनको बाटोमा हिंडेको स्वीट्जरलैण्ड कहाँ पुग्यो ? चमत्कारको दुनियाँमा भेट्न नेपाल बामे सर्दैछ ।

लिम्पियाधुरा, लिपुलेक, कालापानी क्वाप्प खाइसकेको भारत नेपाली सीमामा गाउँ बसाल्न, बाँध बाँध्न र राजमार्ग निर्माण गर्न थालेको छ । नेपाली गाउँलेले भारतको लोकसभामा मतदान गरे, नेपालले जनगणनासम्म गराउन सकेन ।

सीमा निरीक्षण गर्न जाने भनेको सरकार र सांसदले अब प्रधानसेनापतिलाई साथमा लिएर वर्षे अधिवेशनको समयमा जाने रे । अचम्म छ यिनको राष्ट्रवाद । आफ्नै भूमि, भूमिको सीमाबारे एउटै बुद्धिनारायण श्रेष्ठ, बिधिबारे भीमार्जुन आचार्य, संविधानबारे थुप्रै संविधानविद, नागरिकताबारे बालकृष्ण न्यौपाने, मानवाधिकारबारे गौरी प्रधान, सुशासनबारे उमेश मैनालीको प्रश्नको जवाफ दिने क्षमता राज्यसञ्चालकहरूसँग देखिन्न । ब्राजिलपछिको जलसम्पदाको धनी देशमा किन जलविद्युत विकास हुनसकेन ? आन्दोलन र जनयुद्ध उचाल्न सक्ने हातले भ्रष्टाचार उचाले, देश उचालेनन् ।

राजतन्त्रको अन्त्यपछि 'जुबिलियन' हुनुपर्ने शक्तिहरू निचोरेको कागती अनुहारमा देखिन्छन् । नेताहरू देख्दा दया लाग्छ । जनतामा घृणा छ । जनसम्मान, आस्था आर्जन गर्न नसक्ने लोकतन्त्र के लोकतन्त्र ?

आज हजारौं महाराजा बनाउनुको मूल्य नेपाल र नेपालीले चुकाइरहेका छन् । विनोवाभावेले जो उपकार गर्नेलाई नीच मान्दछ, त्योभन्दा नीच अर्को कोही हुँदैन भनेको नेपालमा साबित हुनपुग्यो । जनता सोझा भएकाले भ्रष्ट नेताले हेपेका हुन् । जनता अव सालिक बन्नुहुन्न । बुझकीहरू भन्छन्- जनता जुन स्तरका छन्, तिनले त्यही स्तरको नेता पाउनेछन् । नेपाली जनता सोझा भएकाले नेताहरू राजनीतिलाई व्यवसाय बनाउन सकेका हुन् । जनता सचेत छन्, बुझ्छन् तर प्रतिवाद गर्दैनन् । गर्न सक्दैनन् । यस्तो असक्षम नेतृत्वले शासन गरिरहनुको दोष सोझा र सहनशील जनतामा जान्छ । १७ वर्ष अधिको परिवर्तन, समाज बदल्ने परिवर्तन थिएन । राजनीतिक जुवा फुकेको थियो । राणाका तर्फबाट दीव्यदेवले कौडा हानेझैं दलका नेता र कार्यकर्ता भ्रष्टाचार गरिरहेका छन् र भ्रष्टाचार सदाचार बन्दै गएको छ ।

अव बहस हुनुपर्छ- राजनीति नीति हो कि दिव्यदेवजस्ता झेली जुवाडेको कौडा ?

सहदेवबाट सकुनी मारिए । कंश मारिएपछि श्रीकृष्ण विश्रामघाट गएका थिए । देशका सकुनी प्रवृत्ति मारिनुपर्छ, नक्कली कृष्णहरू भ्रष्टाचारको साम्राज्यबाट पछुताउने घाटतिर मिल्किनुपर्छ ।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

बाहिर देखिएजस्तो सहज अवस्थामा छैन राजनीति

लामो समयदेखि नेपालको राजनीति सहज अवस्थामा रहेको छैन। राजनीतिक दलहरूले राजनीतिलाई अ–आफ्नो स्वार्थ अनुसार प्रयोग गरिरहेकाले गर्दा राजनीतिक दलहरूप्रति नै एकले अर्कोलाई विश्वास गर्न नसकेका हुनाले एकअर्काप्रति अविश्वास बढ्दै गएको छ। २०७९ मंसिर ४ गते सम्पन्न भएको निर्वाचनमा कांग्रेस, माओवादी, एकीकृत समाजवादी र जनता समाजवादी गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएका थिए। त्यस गठबन्धनले समेत बहुमत ल्याउन सकेन भने नेकपा एमाले केही सिटमा गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएको भएपनि अधिकांश निर्वाचन क्षेत्रमा ऊ एक्लै निर्वाचनमा गएको थियो। कांग्रेस सहितको गठबन्धनमा कांग्रेसले ८९, माओवादीले ३२, एकीकृत समाजवादीले १० र जसपाले १२ सिटमा विजय हाँसिल गरेको थियो। सो गठबन्धनले बहुमत ल्याएको भएपनि निर्वाचन पछिको प्रधानमन्त्रीको बन्ने भन्नेमा विवाद उत्पन्न भएपछि माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष प्रधानमन्त्री बन्न नपाउने अवस्थामा पुगे त्यही कारणले गर्दा उनी प्रधानमन्त्री बन्नका लागि नेकपा एमालेका शरणमा पुगेर प्रधानमन्त्री बन्न सफल भए। एमालेको सहयोगमा सत्ता समिकरण भएपनि पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्री बनको दुई महिना नपुग्दै पुन नेपाली कांग्रेससँग सत्ता समिकरण गर्न पुगे। यसै कारणले गर्दा कांग्रेसले आफ्नो पार्टीका वरिष्ठ नेता रामचन्द्र पौडेललाई राष्ट्रपति बनाउन सफल भयो। कांग्रेसले आफ्नो पार्टीले प्रधानमन्त्री पाउन सक्ने अवस्था नरहेपनि राष्ट्रपति भने पाएको छ। त्यो पनि प्रधानमन्त्री दाहालकै सहयोगमा।

कांग्रेससँगको सत्ता समिकरण करिब एक वर्ष चलेपछि पुन प्रधानमन्त्री दाहाल नेकपा एमालेसँग सत्ता समिकरण गर्न बाध्य भए। यसरी पटक पटक सत्ता समिकरण फेरिँदै जानुमा पुष्पकमल दाहालको अस्थिर राजनीतिक चरित्र नै। कुनबेला कुन दलसँग मिल्दा आफ्नो स्वार्थ पूरा हुन्छ उनी त्यसै गर्न तयार रहने भएकाले गर्दा व्यक्तिगत रुपमा उनलाई फाइदा भएपनि मुलुकलाई घाटा भईरहेको छ। राजनीतिले नै मुलुकलाई अघि बढाउने हो अस्थिर चरित्रको सरकार हुँदा जनताले आफूलाई आवश्यक पर्ने सेवा सुविधा नपाउने र विकास निर्माणमा समेत अवरोध हुने कर्मचारीतन्त्रले अस्थिर राजनीतिको फाइदा उठाउने गरेका हुनाले नै जनतामा निराशा र राजनीतिज्ञहरू प्रति वितृष्णा बढ्दै गएको छ। यस्तो अवस्था सिर्जना हुनु भनेको जनतालाई धोका दिनु मात्र नभएर विकास निर्माणमा भन्दा आफ्नै पार्टीगत र व्यक्तिगत स्वार्थ पूरा गर्नु नै हो। पुष्पकमल दाहाल जस्तोसुकै अवस्थामा पनि मुलुकको राजनीति आफ्नै वरिपरि घुमाउन चाहान्छन् उनलाई कहिले कांग्रेस र एमालेलाई सहयोग गरिरहेको जस्तो देखिएपनि वास्तवमा दाहालले नै कहिले कांग्रेस र कहिले एमालेलाई प्रयोग गरि आफ्नो स्वार्थ पूरा गरिरहेका छन्। अहिलेको वास्तविकता भनेको यही हो।

राजनीति कहिल्यै पनि सरल मार्गमा चल्दैन। जालझेल गरेरै भएपनि आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्न सक्ने व्यक्तिलाई सहयोग र समर्थन गर्न दलहरूको जनताप्रतिको अविश्वास हो। बहुमतले सरकार सञ्चालन गर्ने र अल्पमतमा रहेका दलहरू विपक्षमा बसेर सरकारको निगरानी गर्न'पर्ने विश्वव्यापी सिद्धान्त भएपनि हामीकहाँ भने त्यस्तो हुन सकेको छैन। फाइदा लिने बेलामा सत्ता पक्ष र विपक्षीहरू एकै ठाउँमा उभिने गरेका छन् तर उनीहरू जनताका समस्या समाधान गर्न एकै ठाउँमा उभिन सकेको देखिएको छैन। त्यसको एउटै कारण हो पार्टीगत स्वार्थ। पार्टीगत स्वार्थलाई त्यागेर जनताको हितमा लाग्ने हो भने अहिले कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार बनाउनुको विकल्प देखिँदैन। यदि त्यसो भएमा स्थिर सरकार बन्न सक्छ। स–साना ८/१० सिटका पार्टीहरूलाई मिलाई रहनुपर्ने आवशयकता समेत हुँदैन भने साना दलहरूका दोकान समेत बन्द हुने निश्चित जस्तै रहेको छ। तर उनीहरू मिल्न नसकेको कारण हो प्रधानमन्त्री दाहाले खेलाउनु।

हालै सम्पन्न भएको इलाम र बझाङको निर्वाचनले साना दलहरूको हैसियत देखाई दिएको छ। कांग्रेस, एमाले बाहेक अन्य दलहरूले जमानत सम्म बचाउन नसकेको अवस्थामा तिनै साना दलहरूलाई साथ लिएर सरकार चलाईरहनु भनेको दाहाललाई समेत फलामको च्युरा चपाउनु सरह भएको हामीले ठानेका छौं। त्यसैले गर्दा अब कांग्रेस–एमाले मिल्नुको अर्को विकल्प छैन।

सत्ता दलालीको विकृत राजनीति

नारायण खड्का

बहुदलीय व्यवस्थामा सरकार गठन र विघटनको संसदीय अंकगणित प्रमुख आधार हो । विश्वका कतिपय संसदीय व्यवस्थाका निर्वाचन पद्धति मिश्रित प्रणाली (प्रत्यक्ष र समानुपातिक) मा आधारित छन् । मिश्रित निर्वाचन प्रणालीमा कुनै एक दलले बहुमत अर्थात् पचास प्रतिशत प्लस एक सिट प्राप्त गर्न केही अपवादबाहेक सम्भव भएको देखिँदैन । यो बाध्यात्मक अवस्थाले दलहरूमा राजनीतिक दलालीको चरित्र निर्माण गरिदिन्छ ।

यो लेखा नेपालमा विशेषतः अन्तरिम संविधान २०६३ मा संविधानसभाको गठन व्यवस्थामा राखिएको मिश्रित निर्वाचन प्रणालीको प्रावधानसँगै संस्थागत भएको दलाली चरित्रले संघीय गणतन्त्रात्मक व्यवस्थामा निम्त्याएको चुनौतीका विषयमा विश्लेषण गरिएको छ ।

सामान्यतया राजनीतिमा दलालीलाई सत्ताकेन्द्रित व्यावहारिक अस्त्रका रूपमा स्विकारिएको छ । सत्ता दलाली प्रत्यक्षमा भन्दा बढी मिश्रित निर्वाचन प्रणालीमा प्रयोग भएको छ । कतिपय मिश्रित प्रणाली अपनाएका देश खासगरी इटाली र फिनल्यान्डमा दोस्रो विश्वयुद्धदेखि नै गठबन्धन सरकार गठन भएका छन् र यी दुवै बारम्बार सरकार फेरिरहने देशमा पर्छन् । इटालीमा सन् १९४५ देखि २०२२ सम्म ७७ वर्षमा ६८ सरकार गठन भएका छन्, सबै बहुदलीय गठबन्धनबाट । ६ डिसेम्बर १९१७ मा फिनल्यान्ड स्वतन्त्र भएपश्चात् २०२३ सम्म यो देशमा ७८ वटा बहुमतीय गठबन्धनको सरकार बनेको इतिहास छ ।

तर पद्धति र नियम कानुन प्रभावी भएकाले फिनल्यान्ड उच्च विकासका साथै विश्वका सुखी राष्ट्रहरूको सूचीमा प्रथम १० भित्र पर्छ । राजनीतिशास्त्रका विद्वान्हरूले दोस्रो युद्धपछि नै मिश्रित निर्वाचन प्रणाली अपनाएका पश्चिम युरोपेली देश खासगरी स्क्यान्डिनेभियन देशमा प्रतिस्पर्धी दलबीच बहुदलीय गठबन्धन सरकार गठन र विघटनको प्रवृत्तिलाई अध्ययन गरेका छन् । राजनीतिक दलले गठबन्धन सरकार बनाउँदा सत्ता दलालीमा आपसमा कसरी सम्झौता गर्छन्, कुन कारण र परिस्थितिले गठबन्धन निर्धारित गर्छ भन्ने विषयमा विभिन्न कोणबाट सैद्धान्तिक बहस पनि चलाउँदै आएका छन् । केही गठबन्धन सरकारका सिद्धान्तले दलहरूको पहिलो छनोट आफ्नो सिद्धान्त हो कि मन्त्री पद र मन्त्रालय भन्ने विषयमा पनि विश्लेषण गरेका छन् । यस्तै, कुनै सिद्धान्तले गणितका अस्त्रहरू (गेम थियरी) प्रयोग गर्दै दलका आपसी रणनीतिक व्यवहार र खासमा कसरी केहीले बढी हासिल गर्छन् र केहीले गुमाउँछन् भन्ने अध्ययन पनि गरेका छन् ।

सत्ता दलालीको राजनीति भनेको दल र तिनका नेताले आफ्नो स्वार्थ वृद्धि गर्ने र अरूको भन्दा वढी आफ्नो स्थिति सुरक्षित गर्ने व्यवहार हो । जब गठबन्धन सरकारमा आफ्नो सहभागिताको अपरिहार्यतालाई आधार मान्दै बढी माग राख्न र स्वार्थ पूरा गर्न अधिकतम शक्ति र विकल्प प्रयोग गरिन्छ, त्यो परिस्थितिलाई दलालीको विकृत रूपमा लिइएको छ । अमेरिकी मनोवैज्ञानिक उपन्यासकार एवं दार्शनिक रोबर्ट आन्टोन विल्सनले 'षड्यन्त्रको अर्को नाम गठबन्धन हो' भनेका छन् । राजनीतिक दलाली यसकारण विकृत हुन्छ, जब नेताले देश र जनताभन्दा आफू, परिवार, धनदौलत, मानमर्यादा र सानशौकतलाई शक्तिको उन्मादमा अलोकतान्त्रिक व्यवहार प्रदर्शन गर्छन् । सरकार जुन बिन्दुसम्म टिकिराख्छ, सहभागी मन्त्री या दलले त्यहीँसम्म आफ्नो हिस्साअनुसार फाइदा र बेफाइदाको हिसाब निकालेर सत्ताको प्रयोग गरिराखेका हुन्छन् । सत्ता दलालीको विकृत अवस्थामा पुग्दा संवैधानिक र कानुनी आधार कमजोर हुन्छन् भने राजनीतिक मूल्य मान्यता, नैतिकता र जनलाज सबै परित्याज्य हुन्छन् । अंकगणितीय बाध्यताको अधिकतम उपयोग गर्दै आफ्नो सर्तमा सत्ता प्राप्त गर्नु र त्यसको माध्यमबाट धनदौलत, मानमर्यादा, सानमान, सरकारी स्रोतसाधन आफ्नो हित प्रवर्धनका लागि उपयोग गर्नु नै सत्ता दलालीको ध्येय हुन्छ । यस्तै, संवैधानिक (न्यायालयमा समेत) र सरकारी पदहरूमा आफ्ना परिवार र कार्यकर्ता भर्ती गर्नका लागि जुन दलाली चरित्र प्रदर्शन गरिन्छ, त्यो नै यसको विकृत रूप हो ।

१६ औं शताब्दीका चर्चित कूटनीतिज्ञ र राजनीतिक दर्शनशास्त्री निकोलो मेक्याभेलीले 'द प्रिन्स' नामक पुस्तकमा राजतन्त्रका लागि मात्रै नभएर गणतन्त्रमा पनि सत्तावादीहरू आदर्शवादीभन्दा यथार्थवादी हुनुपर्छ, जहाँ सत्ता प्राप्त गर्न र कायम राख्न नैतिकता, धार्मिक मान्यता, सद्गुण र आदर्शका शिक्षाको कुनै स्थान हुँदैन भनेका छन् । सत्ताका लागि धोका, विश्वासघात, छलकपट, बेइमानी र सन्त्रासको राजनीति आवश्यक पर्छ ।

मेक्याभेलीका अनुसार सत्ताका यी अस्त्रको प्रयोगले जनताको समर्थन र विश्वासचाहिँ जित्नुपर्छ । किनकि समस्या पर्दा सबैभन्दा ठूलो आधार भनेकै जनता हुन् । तर, नेपाललगायत बहुदलीय लोकतन्त्र अपनाएका कतिपय देशमा सत्ता दलाली यति विकृत भयो कि जनताको हितमा सत्ता प्रयोग हुन नसक्दा चरम निराशा र विद्रोहको भाव बढ्न थालेको छ । स्वीडेनको गोथेनबर्गबाट गरिएको लोकतन्त्रसम्बधी अध्ययन २०२४ ले निर्वाचित लोकतन्त्रमा क्रमिक ह्रास (२०२३ मा ४२ देशका लोकतन्त्र ह्रास भएका छन्) भएको, अधिनायकीकरणमा र सैन्य सत्ता कब्जा 'कु' मा वृद्धीकरण भइरहेको उल्लेख गरेको छ ।

नेपालमा सत्ता दलालीको विकृत रूप र त्यसको चरित्र २०४८ मा संवैधानिक राजतन्त्र र संसदीय व्यवस्थाको पुनःस्थापनापछि नदेखिएको होइन । हाम्रो समाज अर्धसामन्ती चरित्रको छ । अन्य क्षेत्रमा जस्तै राजनीतिक दलमा मध्यम र उच्च मध्यम वर्गको प्रभुत्व छ, जहाँ सत्ता राजनीतिक प्रभुत्वलाई कायम गर्न प्रयोग गरिन्छ । माओवादी दलको नेतृत्व त्यही अर्धसामन्ती वर्गको कब्जामा छ, जुन कांग्रेस, राप्रपा र मधेशवादी दलहरूमा पनि देखिन्छ ।

२०४७ देखि २०५९ को १२ वर्षमा ११ वटा सरकार बने, जसमा नदोहोरिएकाहरूलाई मात्रै हेर्ने हो भने ६ जना प्रधानमन्त्री भएछन् र २५० जना भन्दा बढी मन्त्री बनेछन् । गठबन्धनको स्वरूप हेर्ने हो भने २०५१ देखि २०५५ मा मात्रै ६ पटक सरकार परिवर्तन भए र दस पटक अविश्वासको प्रस्ताव पेस भयो । २०५२ भदौ २६ गते तत्कालीन एमालेका तर्फबाट बनेका प्रधानमन्त्रीले संसद्मा कांग्रेस, राप्रपा र सद्भावनाले अघि बढाएको अविश्वासको प्रस्तावमा मतदान हुनुपूर्व विपक्षी सांसदलाई होटलमा राखिएको घटना होस् वा कांग्रेसका तर्फबाट बनेका प्रधानमन्त्रीविरूद्ध पेस गरिएको अविश्वास प्रस्तावमा आफ्नै पार्टीका दुई सांसदलाई सोही पार्टीका नेताले अनुपस्थित गराएर सरकार ढालेका घटनालाई सत्ता दलालीको विकृत रूपमै लिन सकिन्छ ।

मतदान नभएसम्म सांसदहरूलाई होटलमा नियन्त्रित राखिने घटना भारतीय संसद्मा अप्रिल १९९९ मा प्रधानमन्त्री अटल बिहारी वाजपेयीले अविश्वासको प्रस्ताव सामना गर्दा नभएको होइन । जुन मतदानमा १ भोटको कमीले उनको सरकार ढल्ल्यो । तर, नेपालमा सत्ताका लागि खेलिएका विकृतिपूर्ण क्रियाकलाप अफ्रिकी, विश्वका अन्य गरिब, नवोदित लोकतान्त्रिक देशहरूको भन्दा कम छैन ।

जनआन्दोलन २०६२/६३ को सफलतापश्चात् मिश्रित निर्वाचन प्रणाली अपनाएपछि सत्ता दलाली झनै विकृत बनेको छ । २०६३ जेठदेखि २०७२ असोज (संविधान निर्माण हुने समय) सम्म आठवटा र २०७२ असोजदेखि २०७९ पुससम्म ६ गरी जम्मा १४ वटा सरकार गठन भए । वर्तमान प्रधानमन्त्रीले सरकार गठबन्धन दल फेर्दै सरकार प्रमुखमा टिकिराख्ने अस्वस्थ अभ्यासका बीचमा सदनमा विश्वासको मत लिनुपर्ने बाध्यात्मक अवस्थालाई आधार मान्ने हो भने २१ फागुन २०८० सम्म १६ वटा सरकार गठन भए ।

संसदमा भिन्न सैद्धान्तिक धारका कांग्रेस र कम्युनिस्ट ठूला दलको आपसी प्रतिस्पर्धाको फाइदा उठाएर तेस्रो दलले कहिले एउटा ढोका त कहिले अर्को ढोका धाउँदै प्रधानमन्त्री बनिराख्ने सत्ता लिप्साको अभ्यासले विकृत दलालीलाई बढावा दिएको छ । साथै जनतामा चरम वितृष्णा पनि उत्पन्न गराएको छ । यसको प्रमुख कारण व्यवस्थापिका संसद्को गठनसम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्थामा २०६३ कै प्रावधानलाई २०७२ को संविधानमा पनि निरन्तरता दिनु हो ।

नेपालमा अपनाइएको बहुदलीय व्यवस्थाको एउटा उपज के हो भने यो अवधिमा पाँच जना प्रधानमन्त्री वा अध्यक्ष भएका व्यक्तिलाई छोडेर अधिकांश समय तिनै व्यक्ति दोहोरिएका छन् । अधिकांश प्रधानमन्त्री कम्युनिस्ट दलबाट छन् । प्रदेश सरकारहरूको गठन, विघटन र पुनर्गठनको तथ्यांक झनै निराशाजनक छ । गएको सात वर्षमा दुई दर्जनभन्दा बढी मुख्यमन्त्री बने, मन्त्रिपरिषद् पुनर्गठनको संख्या झनै निराशाजनक छ । अघिल्लो फागुनयता १५ महिनामा २१ पटकभन्दा बढी सरकार फेरबदल भएका छन् र सबैभन्दा बढी कोशी प्रदेशमा यो विकृति देखिएको छ । वर्तमान प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले कांग्रेससँगको सहकार्य तोडेर अर्को समीकरण बनाएपछि प्रदेशमा सहभागी दलबीच मन्त्रालयको किचलोले न्यायालय गुहार्ने, दलाली गर्दै सरकार छोड्ने र माग पूरा भएपछि फेरि सहभागी हुने क्रमले दलालीको विकृत चरित्र उदांगिएको छ । कोशी र गण्डकीमा संवैधानिक र कानुनी मान्यता तोड्दै गठन भएका सरकारका विकृत चरित्र यसको उदाहरण हो ।

दुई ठूला दलमध्ये गणितीय आवश्यकताले सरकारमा र विपक्षमा हुनेलाई अत्यधिक दलाली शक्ति मिलेको छ । यसले संख्यात्मक रूपमा दुई ठूला दलपछिका अन्य दलमा पनि दलाली शक्ति बढाइदिएको छ, जसले चरम दुरूपयोग गर्ने अवसर सिर्जना गरेको छ । उदाहरणका लागि सहकारी ठगीको आरोप लागेका वर्तमान सरकारका गृहमन्त्री सरकारमा तेस्रो ठूलो दलका नेता छन् । उनले सो ठगीका विषयमा संसदीय छानबिन समिति बनाए र आफूले राजीनामा दिनुपरे सरकारबाट आफ्नो पार्टी नै बाहिरिने चेतावनी दिएका छन् । सत्तालिप्साकै कारण वर्तमान प्रधानमन्त्री यस्तो विकृत दलाली सहेर बस्न बाध्य त छन् नै ती मन्त्रीको बचाउमा पनि लाग्नुपरेको छ । अन्य गणितीय महत्त्व बोकेका दलको पनि दलालीको राजनीति त्यस्तै छ ।

सत्तासीन दलले सत्ताको आयु जति अनिश्चित महसुस गर्छन्, त्यत्ति नै बढी सत्ताको दुरूपयोग गर्ने सम्भावना बढ्छ । सबै तहका सरकार/निकायका भ्रष्टाचारका समाचारले डिजिटल र छापामा हेडलाइन समाचार बन्छन् । राज्यका संवैधानिक निकाय (न्यायालय, अख्तियार, निर्वाचन आयोग), प्रशासनिक र प्रहरी संरचनामा चरम राजनीतीकरण हुने, विशेष दलको प्रभावले सुशासन कायम गर्न गाह्रो भएको कुरा वर्तमान गठबन्धन बन्नुपूर्व अहिलेका प्रधानमन्त्रीले यस पंक्तिकारलाई सुनाएका थिए ।

अस्थिर सरकारका कारण प्रशासनिक संरचना जकडिएर बसेको छ । सत्ताको विकृत दलालीको राजनीतिले सरकार कर्मचारी प्रशासन र अख्तियारको द्वन्द्वात्मक सम्बन्धको घेराबन्दीमा छ । प्रधानमन्त्री स्वयं निरीह छन् । सरकारको कार्य सम्पादन कर्मचारीतन्त्रको आफ्नो स्वार्थमा मात्रै चलायमान हुन्छ । संवैधानिक दृष्टिकोणबाट राज्य शक्तिको पृथकीकरण विशेषतः सार्वभौम संसद् र न्यायालयको अधिकार धमिलिएको छ । राज्यका अंग राजनीतिक प्रभाव र अस्थिर सरकारकै कारण निष्प्रभावी बनेका छन् । आवश्यक परे राजनीतिक दलका नेतृत्वको इच्छा पूरा गर्न (जस्तोः कुनै एक दलको नेताले संसद् भंग गर्दै लोकतान्त्रिक अधिनायकवादको महत्त्वाकांक्षा पूरा गर्ने प्रयास गरे) प्रयोग भइरहेका छन् ।

करिब दुई दशकको यो विकृत राजनीतिक दलालीको खेल र यसबाट उत्पन्न अस्थिर सरकारका कारण जनता चरम निराशाबाट अब विद्रोहको चरणमा छन् । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संरक्षण गर्ने हो भने निर्वाचन प्रणाली, प्रदेश र स्थानीयको संख्यामा पुनरावलोकन, संवैधानिक निकायमा सेवा आयोग गठन, कर्मचारी प्रशासन र प्रहरीमा राजनीतीकरणको अन्त्यजस्ता आधारभूत सुधारका लागि कमसेकम ठूलो जनादेश पाएका दलले यथाशीघ्र सरकार गठन गरी केही साहसी निर्णय गर्नुपर्छ । त्यो भन्दा पनि भ्रष्टाचारीविरूद्ध अत्यावश्यक साहसी कदम चाल्ने हिम्मत गर्नुपर्छ । तर, अहिलेकै सरकार गठन प्रणालीमा निरन्तरता हो भने यो व्यवस्थाको अन्त्यको भारी हामीले नै बोक्नुपर्ने निश्चित छ । (इकान्तिपुर)

कांग्रेसलाई जनतासँग जोडिने स्वर्णिम अवसर

सुदर्शन आचार्य

परिवर्तनका लागि एउटा आन्दोलनको रूपमा जन्मिएको 'नेपाली कांग्रेस' आफू सत्तामुखी हुनबाट जोगिन र पार्टीपंक्तिलाई सामाजिक आन्दोलनको 'संवाहक शक्ति' बनाइराख्न नसक्दा यतिवेला समुद्रमा कम्पास बिग्रिएको जहाजझैँ देखिन पुगेको छ । ०४६ को परिवर्तन र ०६२–०६३ को आन्दोलनको जगमा 'राज संस्थाको बिदाइ' पश्चात् नेपालकै पुरानो पार्टी कांग्रेसलाई 'गतिशील संस्था'का रूपमा बुझ्ने गरिन्थ्यो । तर, परिवर्तनका लागि जन्मिएको कांग्रेसले जब सत्ताको चास्नीमा भिज्न र जनआधार नभएका 'भुइँफुट्टा'लाई सरकारमा पठाएर हालीमुहाली गराउन थाल्यो, सँगै सत्तामा रहँदा हरेक विवादास्पद विषयलाई मन्त्रिपरिषद्मा लगेर 'नीतिगत निर्णय'को बर्को ओढाएर आर्थिक 'बेनिफिट' लिन थाल्यो तब उसको ओरालो यात्रा आरम्भ भयो । कांग्रेसको यही ओरालो यात्राकै जगमा टेकेर प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले जब सत्ताको यात्रामा 'काँध फेरे' तब कांग्रेस नेतृत्वलाई उक्त घटनाले 'घोर निद्रा'बाट ब्युँझाइदियो ।

हालै सम्पन्न इलाम तथा बझाङको निर्वाचन परिणामले कांग्रेसभित्रको अन्तरकलह केही हदसम्म चर्कने नै देखिन्छ । टिकट वितरणमा 'रिभ्यु' गर्न नचाहने तथा टिकट वितरणसँगै मन्त्रिपरिषद्मा पठाउने व्यक्ति चयनमा समेत 'आर्थिक चलखेल'बेगर कलम नचोभ्ने कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा, पार्टीभित्र ठोस योजना अगाडि सार्न नसक्ने, तर कार्यकर्ताको घरदैलोमा पुगेर 'लोकप्रिय' भाषण गर्ने डा. शेखर कोइराला र गठबन्धनबेगर नै चुनावमा जानुपर्ने एजेन्डा महासमितिबाट पास गराउने, तर सो योजना केन्द्रीय समितिबाट पास गराएर कार्यकर्ता हुँदै जनताको तहसम्म पुऱ्याउन नसक्ने महामन्त्री गगनकुमार थापाले आ–आफ्नो रणनीतिबारे 'रिभ्यु' गर्नु जरूरी छ ।

आफ्नो गुटलाई मात्र सिंगो पार्टी देख्ने देउवा र रणनीतिक चालबाजीमा एकै ठाउँमा उभिन नसक्ने 'शेखर–गगन'कै कारण राष्ट्रिय राजनीतिसँगै इलाम र बझाङ दुवै स्थानमा बाजी मार्न एमाले सफल भयो । अब यही गोलचक्करबीच 'एकताबद्ध कांग्रेस'ले भावी कार्यदिशा तय गर्न तथा परम्परागत नेतृत्वलाई अभिभावकीय भूमिकामा रूपान्तरण गर्दै विचार र उमेरले युवाको हातमा पार्टी नेतृत्व पुऱ्याउन सक्दा मात्र कांग्रेसको नवजीवन सम्भव छ ।

हिजोका मितिमा जनताबीच देखिने गरी कांग्रेसले मनग्गे काम गरेकै हो । पार्टीभित्र पनि समावेशी चरित्रको पार्टी बनाउन उसले समावेशी विधानसमेत बनाउँदै अन्य दलको तुलनामा अगाडि नै कार्यान्वयनमा समेत लगेको हो । आरक्षणको व्यवस्थाले आदिवासी, जनजाति, अल्पसंख्यक, मधेसी, कर्णाली, महिला, आदिको हकमा पार्टीले विधानमै व्यवस्था गरेर आफूलाई अग्रगामी परिवर्तनको धारमा उभ्यायो पनि । तर, पार्टी संयन्त्रको सदुपयोग गरेर तल्लो तहसम्म आफैँले गरेको कामको सन्देश पुऱ्याउन नसक्दा संसद्मा ठूलो दल भएर पनि कांग्रेस जनताबीच एक्लोझैँ देखिन पुगेको छ । उता, कांग्रेसलाई नै मतदान गर्ने ठूलो तप्काले कांग्रेसले राजा फ्याँक्नु, धर्मनिरपेक्षतामा जानु र पछिल्लो समय 'हिन्दु राष्ट्र'का पक्षमा पैरवी गर्न नसक्नुलाई यसरी एक्लिनुको कारण बताइरहेको छ । तर, यी विषय ठीक वा बेठीक के हुन् भन्ने आधिकारिक जवाफसहितको साझा दृष्टिकोण आफ्नै पार्टीपंक्तिलाई समेत कांग्रेसले बताउन सकेको छैन !

राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र समाजवाद : भूराजनीतिक खेलसँगै सत्ताभित्रकै 'बेमेल' अझ खास गरी तत्कालीन अर्थमन्त्री डा. प्रकाशशरण महतको क्रियाकलाप आदिकै कारण एकाएक कांग्रेस प्रतिपक्षमा धकेलिएको छ । जबजब कांग्रेस सत्ताबाट बाहिर पुग्छ, तबतब कांग्रेसमा तुलनात्मक रूपमा एकता देखिन्छ । सत्तामा हुँदा कांग्रेसमा 'सत्तापक्षीय' र 'सडक पक्षीय' गरी दुई थरी कांग्रेस भेटिन्थ्यो । तर, आज विपक्षमा पुग्नासाथ लगभग एउटै 'कांग्रेस' भेटिएको छ ।

यहीवेला कांग्रेसले अब 'राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र समाजवाद'को युग सुहाउँदो व्याख्या गर्दै 'पुनर्ताजगी'का लागि पार्टी महामन्त्री गगनकुमार थापाले झैँ जनताको घरदैलोतर्फ आफूलाई विकेन्द्रित गर्न जरूरी छ । सभापति शेरबहादुर देउवा नेतृत्वको समय कांग्रेसका लागि त्यति 'प्रियकर' बन्न सकेन । सत्ताकै निम्ति एउटा शक्तिकेन्द्र बनाएर देउवाले राजनीति गर्दा पार्टी फुटदेखि उनीनिकट धेरै नेता कार्यकर्ता 'भ्रष्टाचार'कै अभियोगमा 'डामिन' पुगे । अब कांग्रेसले 'सत्तामुखी कांग्रेस'लाई आफूभित्रबाट निकालेर 'जनमुखी' कांग्रेस जन्माउन सक्नुपर्छ । जसका निम्ति पार्टीभित्रको एकताको सन्देशसहित राष्ट्रियता, लोकतन्त्र र समाजवादको युग सुहाउँदो व्याख्यासहित जनताको घरदैलोमा पुग्नु अनिवार्य सर्त हो ।

कांग्रेसभित्र 'नेतृत्व जाम' अर्को एउटा समस्या हो । पार्टीका संस्थापक नेता बिपी कोइरालाले आफ्नै कालखण्डमा सुदूरपश्चिममा 'केही गर्ला' भनेर ल्याइएका देउवाकै हातमा आजसम्म पनि कांग्रेस छ । यतिवेला त देउवालाई सभापतिको कुर्सीमा राखेर उनकै परिवारबाट 'नायबी शासन' चलाइएको छ । तैपनि उनको पकडबाट कांग्रेसलाई बाहिर ल्याउन आजका मितिसम्म कोही–कसैको जोर चलेको छैन । गणतन्त्रको आन्दोलनबाट राजनीतिमा स्थापित विचार र उमेरले 'कान्छो पुस्ता'को हातमा पार्टी नपुगेसम्म सुधारको संकेत देखिँदैन । तर, पार्टी राजनीतिमा कायम 'जेठो र माइलो' पुस्ताबीचको 'भागबन्डा'ले कंग्रेसलाई 'अग्रगामी' बन्न दिएको छैन । त्यसैले, कांग्रेस बुढाले, एमाले कुराले, माओवादी सुनले र राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी सहकारी प्रकरणले उठ्नै नसक्ने गरी थलिने अवस्था देखिँदै छ ।

पुस्तान्तरणको व्यग्र प्रतीक्षा : नेपालका राजनीतिक दलहरूमा पुस्तान्तरणको विषय अहिले पनि जटिल छ । अझ खासगरी कांग्रेस, एमाले तथा माओवादीमध्ये कांग्रेसमा त जेनतेन सभापति तथा संसदीय दलका नेता देउवालाई डा. शेखर कोइराला तथा गगनकुमार थापाले भलै असफल नै किन नहोस्, चुनौतीसम्म त दिएका छन् । तर, एमाले, माओवादी तथा समाजवादीमा त चुनौती दिनसमेत कोही तयार भएनन् । उता मधेशवादी दलमा भने चुनौती दिनेभन्दा पनि दल नै तोडेर नयाँ दल निर्माणको होडबाजी छ । यसैकारण जनतामा सकारात्मक सन्देश सम्प्रेषणका निम्ति पुस्तान्तरणको व्यग्र प्रतीक्षा गरिएको हो । तर, वैधानिक रूपमा चुनाव लड्नै नपाउने स्थितिमा बाहेक मूलधारका दलमा पुस्तान्तरणको विषय नै फलामको चिउरा यसकारण पनि बन्यो कि, पुराना नेता बाँड्ने ठाउँमा रहे भने दलहरूमा 'लोभीपापी'को संख्या उल्लेख्य रह्यो !

जनतासँग जोडिने मौका : कांग्रेस तथा माओवादी केन्द्रबीच देखिएको बेमेलदेखि भूराजनीतिक चलखेलका कारण सरकारमा देखिएको अदलीबदलीकै कारण आज राजनीतिक रूपमा मुलुक व्यापक अस्थिरताको सिकार भएको छ । निर्वाचनताका दलहरूले 'राजनीतिक स्थिरता, सुशासन र समृद्धि'को नारा लगाए । तर, व्यवहारमा यी विषय सत्ता सञ्चालनका सन्दर्भमा कहीँ देखापरेनन् । राजनीतिक अस्थिरताको गोलचक्करकै बीच आज सत्ताबाट कांग्रेस बाहिर पुगेको छ ।

अब यसबीचमा कांग्रेसले आफ्नो ध्यान एकातिर संविधान संशोधन गरेर समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीलाई राष्ट्रिय सभामा लगेर एउटै राजनीतिक दलले सरकार निर्माण गरी निर्वाध रूपमा पाँच वर्ष सरकार सञ्चालन गरेर राजनीतिक स्थिरता कायम गर्ने निर्वाचन प्रणालीका लागि पहल गर्नु जरूरी छ भने अर्कातिर आफूलाई जनतासँग जोड्न आवश्यक छ । विद्यमान संविधानअन्तर्गत निर्वाचन हुँदा कुनै पनि एउटा राजनीतिक दलले बहुमत

प्राप्त गरी पाँच वर्ष सरकार सञ्चालन गर्न सक्ने अवस्था छैन ।

जब स्थिर सरकार निर्माणमा संविधान नै बाधक छ भने एमाले, माओवादी, तथा मधेशवादीसँगै संसद्मा रहेका राजनीतिक दलसँगको संवादबाट संविधान संशोधनको राष्ट्रिय कार्यभारको जिम्मेवारी अब कांग्रेसले लिनुपर्छ । संविधान संशोधनमार्फत समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीबाट संसद्मा प्रवेश गर्ने सांसदको कोटा राष्ट्रिय सभामा परिणत गर्दै प्रत्यक्ष जनताद्वारा निर्वाचित प्रतिनिधिको थलो 'प्रतिनिधिसभा'लाई बनाएर स्थिर सरकार दिन सक्दा मात्र कांग्रेसले 'राष्ट्रिय कार्यभार' सम्पन्न गरेको ठहर्छ । अन्यथा, नेपालको प्रत्येक जनआन्दोलको नेतृत्व गरेर मुलुकको 'युगान्तकारी परिवर्तनको संवाहक शक्ति' बन्दै आएको कांग्रेसले यतिवेला मुलुकलाई 'अस्थिरताको बन्दी'बाट निकास दिन चुक्यो भने मुलुक 'पश्चगामी' बाटामा जाने खतरा टाढा छैन ।

कांग्रेस यतिवेला नराम्रोसँग अलमलिएको देखिँदै छ । उपनिर्वाचनको चुनावी परिणामले त कांग्रेसलाई एक प्रकारले किंकर्तव्यविमुढ नै बनाइदिएको छ । निर्वाचनमा गठबन्धन गर्नै नहुने तर्क गर्ने महामन्त्री थापाले गठबन्धनबेगर नै कांग्रेसलाई ठूलो पार्टी बनाउने योजना अगाडि सार्न नसक्ने हो भने उनीमाथिको भरोसा पनि टुट्न जान्छ । उता हिजोको झैँ टिकट वितरणदेखि मन्त्रिपरिषद्मा पठाउने व्यक्ति चयनसम्ममा सभापति देउवाले देखाएको 'हर्कत'बाट भोलिको कांग्रेसको नेतृत्व गर्छु भन्ने नेतृत्वले समेत पाठ सिक्न जरूरी छ । व्यवस्था परिवर्तनको आँधीबेहरीमा कांग्रेसले आफूलाई अब्बल साबित गरेकै हो । तर, सत्ता सञ्चालनका सन्दर्भमा भने कांग्रेस नराम्रोसँग चुक्न पुगेकै हो । नीतिगत निर्णयदेखि सवैधानिक नियुक्तिसम्ममा कांग्रेस नेतृत्वले 'आर्थिक' विषयलाई नै प्रधान ठान्यो, सोहीकारण संवैधानिक निकायसमेतको विश्वास कांग्रेसले आर्जन गर्न सकेन । यी सबै विषयबाट पाठ सिकेर कांग्रेसको नेतृत्व गर्छु भन्ने आकांक्षीले भोलिको नेतृत्वका लागि आफूलाई तयार गर्न जरूरी छ ।

२००७, ०४६ र ०६२–०६३ को आन्दोलनमा अग्रणी भूमिका खेलेको भनेर 'गौरव गाथा' गाएकै भरमा कांग्रेसले आफ्नो कार्यभार पूरा गरेको ठहर्दैन । कांग्रेस सत्तामा रहँदा मुलुकको आर्थिक, सामाजिकलगायतको क्षेत्रमा के–कति योगदान पुऱ्यायो, यससँगै विपक्षमा रहँदा मुलुकलाई 'विधिको शासन'मा हिँडाउन कति शतिसाल भएर उभियो भन्ने विषयले ठूलो अर्थ राख्छ । ०६२–६३ को आन्दोलनपश्चात् जन्मिएको एउटा बालक आज मतदाता भएर आएको छ । उसलाई कांग्रेस, एमाले, माओवादीजस्ता पार्टीको 'विरासत'ले नभई जनताबीच उनीहरूले अघि सार्ने 'एजेन्डा'ले आकर्षित गर्ने हो । एजेन्डाविनै 'स्टन्ट' गर्दै आएका दलको समेत संसद्मा उल्लेख्य उपस्थिति हुँदै गएको समयमा कांग्रेसजस्तो दलले समयको वेग बुझ्न नसक्ने हो भने जनताले सधैँ कांग्रेसलाई नै 'विश्वास' गरिराख्छन् भन्ने भ्रमबाट कांग्रेस नेतृत्व आजै र अहिले नै बाहिर निस्कन जरूरी छ । (नयाँ पत्रिका)

६ देशका कर प्रशासक र विज्ञ नेपालमा

काठमाडौं । आन्तरिक राजस्वको प्रभावकारी कार्यान्वयनको क्षेत्रमा सहकार्य गर्दै आएको अन्तर्राष्ट्रिय संस्था एडिस ट्याक्स इनिसिएटिभ (एटिआई)को क्षेत्रीय प्राविधिक बैठक नेपालमा जारी छ ।

काठमाडौंको दरबारमार्गस्थित याक एन्ड यती होटेलमा जारी बैठकमा एटिआई सदस्य १६ मुलुकका कर प्रशासक, विज्ञ र विकास साझेदारका प्रतिनिधि गरी ६० जनाभन्दा बढी सहभागी छन् ।

काउन्सिल अन इकोनोमिक पोलिसी (सिइपी) र जर्मन इन्स्टिच्युट फर डेमलपमेन्ट एन्ड सस्टेनेबिलिटीसँगको सहकार्यमा आन्तरिक राजस्व विभागले कार्यक्रमको आयोजना गरेको हो । कार्यक्रमको प्रमुख उद्देश्य कर प्रणालीको निष्पक्षता, पारदर्शिता, दक्षता र प्रभावकारितामा सुधारका लागि सहकार्य गर्नु रहेको छ । गत वर्ष फिलिपिन्सको मनिलामा सम्पन्न क्षेत्रीय कार्यशालाले एटिआईको कार्यशालामा काठमाडौंमा गर्ने निर्णय गरेको थियो ।

कार्यशालाको अर्थ मन्त्रालयका सचिव (राजस्व) डा. रामप्रसाद घिमिरेले उद्घाटन गरे । उनले नेपालमा बैठक राखिएको र विभागलाई कार्यक्रमको सहआयोजकको भूमिका प्रदान गरेकामा धन्यवाद दिए । घिमिरेले सदस्य देशहरूले भोग्दै आएको वित्तीय चुनौती सामना गर्न कार्यशाला फलदायी हुने विश्वास व्यक्त गरे ।

सदस्य मुलुकहरूबीचको सहकार्य थप बलियो बनाउन, कर प्रशासनलाई पारदर्शी, जवाफदेही र प्रभावकारी बनाउन तथा वित्त परिचालनमार्फत समावेशी र दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा अघि बढ्न कार्यशालाले मागदर्शन प्रदान गर्ने विश्वास व्यक्त गरे । राजश्व परिचालन र कर छुटसम्बन्धी नीतिहरूमा समीक्षा गर्दै आगामी दिनमा लिनुपर्ने नीतिबारे सामूहिक धारणा बनाउन उनले सुझाए ।

कार्यशाला उद्घाटनमा एडिस कर सञ्चालक समितिका तर्फबाट एलिस्टेयर लोबोले बोलेका थिए । उनले कार्यशालाको उद्देश्य र कार्यक्रमबारे जानकारी दिएका थिए । एटिआईले स्थापनादेखि नै विकास साझेदार संस्था र साझेदार मुलुकबीच राम्रो सहकार्य गर्दै आएको उल्लेख गर्दै आगामी दिनमा सहकार्यले थप गति पाउने बताए । उनले सदस्य राष्ट्रहरूले दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न सहयोगी हुने कर प्रणाली अपनाउनुपर्नेमा जोड दिए । संस्थाले आगामी दिनमा पनि साझेदारीका साथै ज्ञान र अनुभव आदान-प्रदान, निष्पक्ष र प्रभावकारी राजस्व परिचालन, नीतिगत सामञ्जस्यताका लागि काम गर्ने विश्वास व्यक्त गरे । एटिआईको घोषणापत्रअनुसार कर खर्चको पारदर्शिता बढाउन, लागत लाभ मूल्यांकन सहज बनाउन तथा कर दातामाथिको कर भार घटाएर उनीहरूको विश्वास जित्ने गरी काम गर्नुपर्ने उल्लेख गरे । लोबोले कार्यशाला निष्पक्ष र पारदर्शी कर प्रणालीको विकास गर्न, क्षेत्रीय संयन्त्रको थप विकास गर्न, दिगो विकासका लक्ष्य हासिल गर्ने नीति तय गर्ने विश्वास व्यक्त गरे । यस्तै, नेपालका लागि संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (युएनडिपी)की आवासीय निर्देशक आयशानी मेडागांगोडा लाबेले दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्न आवश्यक वित्त परिचालनका लागि कार्यशालाले प्रभाकारी भूमिका खेल्न सक्ने विश्वास व्यक्त गरिन् ।

राष्ट्र संघको सहश्राब्दी विकास लक्ष्य हासिल गर्न एटिआई सदस्य मुलुकहरूले गरेको प्रयासको सराहना गरिन् । एसियाली विकास बैंकका तर्फबाट कर क्षेत्र हेर्ने सजन्दप भट्टाचार्य अर्चुअल रूपमा सम्बोधन गरेका थिए ।

एटिआईले सदस्यहरूका बीचमा राजस्व परिचालनसम्बन्धी एजेन्डामा सहकार्य गर्दै आएको छ । आन्तरिक राजस्व वृद्धिका लागि स्वच्छ र प्रभावकारी राजस्व संकलन र परिचालन, सदस्य राष्ट्रहरूका बीचमा नीतिगत एकरूपता, ज्ञान, सीप र क्षमता अभिवृद्धिका क्षेत्रमा एटिआईले जोड दिँदै आएको छ ।

निष्पक्ष र प्रभावकरी राजस्व परिचालन, कर प्रणालीमा नीतिगत सुधार तथा साझेदारीमार्फत दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने, अनुभव आदान-प्रदान गर्ने, विकास साझेदारहरूबीच समन्वय गर्ने उद्देश्यसहित इथियोपियाको राजधानी अदिस अबाबामा सन् २०१५ को जुलाईमा भएको आयोजित विकासका लागि वित्तीय सम्मेलन (फाइनान्सिङ फर डेभलपमेन्ट)ले एटिआई स्थापना गरेको थियो ।

सहभागीहरूलाई करको अनुमान, रिपोर्टिङ, र मूल्यांकनका प्राविधिक पक्षका साथै कर प्रशासनमा प्रविधिको प्रयोग र भावी दिनमा गरिने सहकार्यका क्षेत्रबारे विज्ञले प्रशिक्षणसमेत दिनेछन् । कार्यशालामा नेपालका तर्फबाट संघीय संसद् सचिवालय, अर्थ मन्त्रालय, आन्तरिक राजस्व विभागका प्रतिनिधि सहभागी छन् । संस्थागत साझेदारका रूपमा संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रम (युएनडिपी) र एसियाली विकास बैंक (एडिबी)का प्रतिनिधि पनि कार्यशालामा सहभागी भएका छन् ।

कार्यशालाले नेपालको कर प्रशासनलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा पुर्‍याउन क्षमता विकास गर्नुका साथै नेपालले कर प्रशासनका क्षेत्रमा हासिल गरेका अनुभवबारे सदस्य राष्ट्रहरूलाई अवगत गराउन फलदायी हुने आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशक शिवलाल तिवारीले बताए ।

एटिआईमा नेपालसहित, दक्षिण एसियाका पाकिस्तान, माल्दिभ्स, बंगलादेश र अफगानिस्तानका साथै बुर्किनाफासो, क्यामरून, इक्वेडर, इथियोपिया, जर्जिया, घाना, इन्डोनेसिया, केन्या, लाइबेरिया, माडागास्कर, मलावी, मोरिटानिया, मंगोलिया, नामिबिया, नाइजर, पाराग्वे, फिलिपिन्स, रूवान्डा, सेनेगल, सिएरालियोन, सोलोमन टापु, तान्जानिया, गाम्बिया, टोगो, युगान्डा र जाम्बिया छन् । एटिआईका विश्व बैंक, एसियाली विकास बैंक, अफ्रिकी कर प्रशासन फोरम, (एटिएफ), पश्चिम अफ्रिकी राज्यहरूको आर्थिक समुदाय (इकोवास), ग्लोबल फाइनान्सिएल इन्टिग्रिटी (जिएफआई), ग्लोबल फोरम इन्टर अमेरिकन सेन्टर अफ ट्याक्स एडमिनिस्ट्रेसन (सिआइएटी), अन्तर्राष्ट्रिय बजेट साझेदारी (आइबिपी), आर्थिक सहयोग र विकास संगठन (ओइसिडी) पश्चिम अफ्रिकी कर प्रशासन फोरम (वाटाफ)ले आर्थिक र प्राविधिक सहायत गर्दै आएका छन् ।

संस्थाको विकास साझेदारमा विश्व बैंक, एसियाली विकास बैंक, संयुक्त राज्य अमेरिका, बेलायत, अस्ट्रेलिया, बेल्जियम, क्यानडा, डेनमार्क, युरोपेली संघ, फिनल्यान्ड, फ्रान्स, जर्मनी, आयरल्यान्ड, इटाली, दक्षिण कोरिया, लक्जमबर्ग, नेदरल्यान्ड, नर्वे, स्लोभाकिया, स्लोभेनिया, स्विडेन, स्विजरल्यान्ड छन् ।

पदयात्री र आरोहीले होटेल भरिभराउ

काठमाडौं । मुख्य पर्यटकीय सिजन (वसन्तकालीन) भएकाले यतिवेला ग्रामीण क्षेत्रका साना होटेल/रिसोर्ट आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकले खचाखच छन् । अहिले हिमाल आरोहण र पदयात्राका लागि मासिक एक लाख विदेशी पर्यटक भित्रिरहेका छन् । जसकारण होटेल अकुपेन्सी बढेको पाँचतारे होटेल मेरिएटका सञ्चालक शशीकान्त अग्रवालले बताए ।

मेरिएटका सञ्चालक अग्रवालका अनुसार हिमाल आरोहण र पदयात्राका लागि वसन्त ऋतु सुरू भएसँगै काठमाडौंका पाँचतारे होटेल ९० प्रतिशतसम्म अकुपेन्सीमा चलिरहेका छन् । सामान्ययता, होटेलका ७० प्रतिशत कोठा भरिएको खण्डमा राम्रो मानिन्छ ।

व्यवसायीका अनुसार प्रमुख पदमार्ग क्षेत्रका होटेलमा भने तुलनात्मक रूपले बढी चाप परेको छ । मुक्तिनाथ आउजाउ गर्ने स्वदेशी तथा विदेशी पर्यटकको लर्को नै चलिरहेको छ । सगरमाथाको बेसक्याम्पमा वास बसिरहेका आरोहीले प्रयोग गरेका विभिन्न रंगका टेन्ट टाँगिएको दृश्य मनमोहक देखिएको सेभेन समिट ट्रेक्सका अध्यक्ष मिङमा शेर्पाले जानकारी दिए । आरोहीहरू सगरमाथा चढ्ने उपयुक्त मौसमको पर्खाइमा बेसक्याम्पमा छन् । आरोहणका लागि आइसफल डाक्टरले चौथो शिविरसम्म रोप फिक्सिङ गरिसकेको शेर्पाले जानकारी दिए । सहरका पाँचतारे र पदमार्ग क्षेत्रका होटेलहरू राम्रो चले पनि देशभरिका होटेलको औसत अकुपेन्सी भने एकतिहाइ मात्र रहेको होटेल एसोसिएसन अफ नेपाल (हान)का अध्यक्ष विनायक शाहले बताए । 'अहिले पर्यटक केही मात्रामा बढेका छन्, सँगसँगै होटेलको संख्या पनि उत्तिकै बढेको छ,' उनले भने, 'हाम्रा होटेलको क्षमता मासिक तीन लाख पर्यटकलाई सेवा दिन सक्नेछ, तर पर्यटक भने मासिक एक लाख हाराहारी आइरहेका छन् ।' यद्यपि, विगतको तुलनामा पर्यटकले होटेलको अकुपेन्सीमा केही वृद्धि भएको उनको भनाइ छ ।

खेलकुद

लन्डनमा नेपाली फुटबल टिम पराजित

नेपाली राष्ट्रिय फुटबल टोलीले सोमबार अल्डरसटस्थित ईबीबी रंगशालामा सोमबार दिउँसो भएको मैत्रीपूर्ण खेलमा इंग्ल्यान्ड 'सी' टिमसँग २-० गोलले पराजय भोगेको छ ।

वर्षाका कारण पहिलो हाफमा नेपालको कमजोर प्रस्तुतिका कारण इंग्ल्यान्ड 'सी'ले दुई गोल गरे पनि दोस्रो हाफमा नेपालले निकै दबाबमा राखेर खेलेको थियो । कप्तान तथा गोलकिपर किरण लिम्बूको उत्कृष्ट प्रदर्शनका कारण नेपालले खेलमा दबाब बढाएको थियो । उनी म्यान अफ द म्याच पनि घोषित भए ।

८ हजार क्षमताको भरिभराउ रंगशालामा झन्डै ९० प्रतिशत नेपाली दर्शकले खेल अवधिभर हुटिङ गर्दै खेलाडीलाई हौसला प्रदान गरेका थिए । खेल हेर्न बेलायतका लागि नेपाली राजदूत ज्ञानचन्द्र आचार्यसहित लन्डनस्थित दूतावासका कर्मचारी र नेपाली समुदायका अभियन्ताको बाक्लो उपस्थिति थियो । खेलाडीलाई अल्डरसट टाउन फुटबल क्लब अध्यक्ष साहिद अजिम, इंग्ल्यान्ड एफए पदाधिकारी, राजदूत आचार्य, समाजसेवी व्यवसायी रवीन्द्रजंग लामिछानेलगायतले पदक प्रदान गरे ।

बायर्नलाई स्तब्ध पार्दै रियल च्याम्पियन्स लिगको फाइनलमा

रियल म्याड्रिडले सनसनीपूर्ण पुनर्आगमन रच्दै बुधबार युरोपेली च्याम्पियन्स लिगको फाइनल यात्रा तय गरेको छ । उसले सेमिफाइनल दोस्रो लेगमा बायर्न म्युनिकलाई २-१ ले हरायो ।

यससँगै ला लिगा क्लब रियल समग्रमा ४-३ ले अगाडि रह्यो । अब वेम्बलीमा हुने फाइनलमा रियलले अर्को जर्मन क्लब बोरूसिया डर्टमुन्डको सामना गर्नेछ । कीर्तिमान १४ पल्टको विजेता रियलका लागि जोसेलुले खेलको ८८ औं र दोस्रो हाफको इन्ज्युरी समयको पहिलो मिनेटमा गोल गरे ।

त्यस अगाडि बार्यनले एलफोन्सो डेविसको गोलले ६८ औं मिनेटमा अग्रता लिएको थियो । जोलेसु सब्टिच्युट खेलाडीका रूपमा खेलको अन्त्यतिर मैदानमा प्रवेश गरेका थिए ।

अब रियलले उपाधिका लागि अर्को जर्मन क्लब बोरूसिया डर्टमन्डसँग जुन १ मा वेम्बलीमा खेल्नेछ। डर्टमन्ड फ्रेन्च क्लब पिएसजीलाई समग्रमा २-० को जित निकाल्दै फाइनल पुगेको हो ।

टी-२० विश्वकपमा आतंकवादी हमलाको चेतावनी

ट्रिनिडाड एन्ड टोबागोका प्रधानमन्त्री कैथ रोलीले आइसिसी टी-२० पुरूष विश्वकप क्रिकेट प्रतियोगितामा आतंकवादी हमलाको 'थ्रेट' आएको बताएका छन् । आगामी जुनमा वेस्ट इन्डिज र अमेरिकाले संयुक्त रूपमा विश्वकप गर्दै छ । प्रधानमन्त्री रोलीले वेस्ट इन्डिजमा रहेका सुरक्षा एजेन्सीले सम्भावित हमलाको निगरानी गरिरहेको जनाएका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट काउन्सिल (आइसिसी) र क्रिकेट वेस्ट इन्डिजले विश्वकपलाई सुरक्षित रूपमा आयोजना गर्न सबै किसिमको सुरक्षा योजना तयारी अवस्थामा जनाएका छन् ।

विश्वकप वेस्ट इन्डिज र अमेरिकामा गरी कुल नौ सहरमा हुनेछन् । जसमध्ये वेस्ट इन्डिजका ६ र अमेरिकाका तीन सहरमा खेल आयोजना हुनेछन् । अमेरिकामा भन्दा वेस्ट इन्डिजमा हुने खेलमा सुरक्षा खतरा भएको अन्तर्राष्ट्रिय एजेन्सीले जनाएको छ । '२१औं शताब्दीमा आतंकवादको खतरा विभिन्न रूपमा देखिएका छन्, टी-२० विश्वकपमा पनि आतंकवादी हमलाको चेतावनी छ,' प्रधानमन्त्री रोलीले क्लिकइन्फोसँग कुराकानी गर्दै भने, 'हामीले प्रतियोगीलाई सुरक्षित रूपमा आयोजना गर्न सबै किसिमका तयारी गरेका छौं ।'

यसैबीच, आइसिसीले समेत आतंकवादी हमलाको सम्भावनालाई पुष्टि गरेको छ । आइसिसीले खेलाडीदेखि दर्शकलाई सुरक्षित राख्ने दायित्व हाम्रो पनि हो, यसमा हामीले सतर्कता अपनाएका छौं,' आइसिसीले जारी गरेको विज्ञप्तिमा भनिएको छ, 'आइसिसीले त्यस्ता कुनै पनि खतरा सामना गर्नका लागि पूर्ण सुरक्षा योजना बनाएको छ ।' आइसिसीले दुवै आयोजक राष्ट्रसँग पछिल्लो घटना सम्बन्धमा छलफल गरेको जनाएको छ ।

ग्लोबल आइएमई बैंकका १६९ शाखामार्फत वित्तीय साक्षरता

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले बैंकका १६९ वटा शाखा कार्यालयमार्फत एकसाथ वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ । बैंकको संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत वित्तीय पहुँचबाट बाहिर रहेका विभिन्नलक्षित वर्गहरू पहिचान गरी वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम आयोजना गरिएको हो ।

बैंकले सातवटै प्रदेशअन्तर्गत आयोजना गरेका कार्यक्रममा २० हजारभन्दा बढी कृषक, लघु, साना तथा मझौला उद्यमी, मजदुर, वैदेशिक रोजगारमा जाने सम्भावित व्यक्ति, विद्यार्थी, महिला, विप्रेषण प्रापक तथा स्थानीय युवा-युवतीहरूको सहभागिता रहेको थियो । बैंकले कोशी प्रदेश आयोजना गरेको कार्यक्रममा दुई हजार पाँच सय, मधेश प्रदेशमा दुई हजार, बागमतीमा पाँच हजार, गण्डकीमा चार हजार पाँच सय, लुम्बिनीमा तीन हजार पाँच सय, कर्णालीमा पाँच सय र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा दुई हजार पाँच सयभन्दा लक्षित वर्गको सहभागिता रहेको बताइएको छ । बैंकले चालू आर्थिक वर्षमा मुलुकका ७७ जिल्लामा रहेका आफ्ना ३५४ शाखामार्फत वित्तीय साक्षरता तथा डिजिटल बैंकिङ प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने पनि जनाएको छ । कार्यक्रममा बचत, कर्जा, रेमिट्यान्स, डिजिटल बैंकिङ, बिमा, लगानी, अतिरिक्त बैंकिङ सेवा, वित्तीय ठगी र वित्तीय अनुशासनसम्बन्धी विषयवस्तुमा जानकारी गराइएको छ ।

● काठमाडौं उपत्यकामा लक्ष्मी सनराइज बैंकको दुई शाखा स्थानान्तरण

लक्ष्मी सनराइज बैंकले काठमाडौं उपत्यकाभित्रका आफ्नो दुईवटा शाखा स्थानान्तरण गरेको छ । काठमाडौं महानगरपालिका- १७ खुसिबुमा अवस्थित दुई शाखामध्ये एक शाखा नागार्जुन नगरपालिका- १६ स्थित खरिबोट वनस्थलीमा स्थानान्तरण गरिएको छ । त्यसैगरी, काठमाडौं महानगरपालिका- २६ स्थित गोंगबु शाखा सोही नगरपालिकाको नयाँ बसपार्कनजिकै ल्होत्से मलमा स्थानान्तरण गरिएको छ । स्थानान्तरण गरिएका साबिकका खुसिबु र गोंगबु शाखाका ग्राहकहरूले सोही क्षेत्रमा रहेको अर्को शाखामार्फत सेवा लिन सक्ने बैंकले जनाएको छ ।

● वेस्टर्न युनियनको 'नगदमा हर्ष बनिरहोस्, नयाँ वर्ष शुभ रहोस्' विजेता घोषणा

वेस्टर्न युनियन मनी ट्रान्सफरले नयाँ वर्षलक्षित 'नगदमा हर्ष बनिरहोस्, नयाँ वर्ष शुभ रहोस्' अभियानको विजेता घोषणा गरेको छ । सो योजनाअन्तर्गत सिराहाकी सबाना प्रवीन विजेता बनेकी छिन् । उनले बम्पर लक्की ड्रमार्फत एक लाख रूपैयाँ प्राप्त गरेको कम्पनीले जनाएको छ ।

वेस्टर्न युनियनका सुपर एजेन्ट एटिटी रेमिट, सिजी फिन्को, हुलास रेमिट्यान्स, माया रेमिट, नबिल बैंक र सूर्य रेमिटका प्रतिनिधिको उपस्थितिमा विजेताको नाम घोषणा गरिएको हो । रेमिट्यान्स सेवा प्रदान गर्दै आएको वेस्टर्न युनियनले नयाँ वर्षलक्षित उक्त योजना सुरु गरेको थियो । बम्परमा रू. एक लाखबाहेक, पाँच हप्तासम्म ३५ जना भाग्यशाली ग्राहकले १५ हजार जितेका थिए ।

● नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्सद्वारा आगलागीपीडितलाई राहत सामग्री प्रदान

नेपाल लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनीले महोत्तरीको मटिहानी नगरपालिका- ६ मा आगलागीका कारण घरविहीन भएका पीडित परिवारलाई राहत सामग्री सहयोगस्वरूप प्रदान गरेको छ ।

मटिहानी नगरपालिकाका प्रमुख हरिप्रसाद मण्डल, वडाध्यक्ष कलिम राइन, यस कम्पनीका कर्मचारीहरू तथा स्थानीय नागरिक अगुवाहरूको उपस्थितिमा पीडितहरूलाई प्रत्येक घर एक थान साडी वितरण गरेको हो ।

हस्तान्तरण कार्यक्रममा बोल्दै मटिहानी नगरपालिकाका प्रमुख हरिप्रसाद मण्डलले कम्पनीले गरेको सहयोगका निम्ति धन्यवाद ज्ञापन गरे । यसप्रकारको सहयोगले भीषण आगलागीबाट प्रभावित घरपरिवारलाई सहज हुने विश्वाससमेत व्यक्त गरे ।

वडाध्यक्ष कलिम राइनले आगलागीबाट लत्ताकपडा नष्ट भएका कारण प्रभावित परिवारले अत्यन्तै कष्टकर जीवन बाँच्नुपरेको अवस्थामा कम्पनीले प्रदान गरेको सहयोगले जीवनयापन सहज हुने बताए । कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रवीणरमण पराजुलीले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व कार्यक्रमअन्तर्गत यस कम्पनीले विभिन्न सामाजिक, आर्थिक रूपान्तरणका क्रियाकलापहरू गर्दै आएको बताए । आगलागीबाट प्रभावित भएका एक सय ५० घरपरिवारलाई कम्पनीले राहत सामग्री उपलब्ध गराएको हो । मटिहानी नगरपालिका- ६ मा लागेको आगोले सयभन्दा बढी घर पूर्ण रूपमा नष्ट भएका छन् भने करिब ५० घरमा क्षति भएको छ ।

● बडीमालिका नगरपालिका र ग्लोबल आइएमईबीच सम्झौता

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेड र बडीमालिका नगरपालिकाबीच उद्यमशीलता, आत्मनिर्भरता र स्वरोजगारी प्रवर्द्धन गर्न पालिकाभित्र रहेका उद्यमीलाई सरल र सहज रूपमा कर्जा प्रवाह गर्नेसम्बन्धी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ ।

सम्झौतामा बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुमन पोखरेल तथा नगरपालिकाका मेयर अमरबहादुर खड्काले हस्ताक्षर गरे । सम्झौताअनुसार बैंकले पालिकाभित्रका कृषक, कृषि उद्यमी, कृषि फार्म तथा कृषि कर्ममा स्वरोजगार बन्न चाहने नगरवासीलाई सरल र सहज रूपमा कर्जा प्रवाह गर्नेछ । उक्त कर्जाले नगरपालिकाभित्र उद्यमशीलतामार्फत आत्मनिर्भर र स्वरोजगार प्रवर्द्धन हुने विश्वास बैंकले लिएको छ ।

● एनआइसी एसियाको भाका नाघेको कर्जामा लाग्ने हर्जाना छुट

एनआइसी एसियाले भाका नाघेको कर्जा भुक्तान गर्दा शतप्रतिशतसम्म हर्जाना तथा जरिवाना छुट दिने भएको छ । बैंकले आर्थिक शिथिलताका कारण कर्जा ग्राहकमा परेको असर न्यूनीकरण गर्न छुट योजना ल्याएको जनाएको छ । छुट योजनाअन्तर्गत ०८० चैत मसान्तसम्मको कर्जाको भाका नाघेकाको हकमा ऋणीले सबै कर्जा जेठ महिनाभित्र चुक्ता गरेमा जरिवाना तथा हर्जाना रकममा शतप्रतिशत छुट पाउनेछन् । भाका नाघेको समयावधिमध्ये ९१ दिनदेखि एक सय ८० दिनसम्म १५ प्रतिशत, एक सय ८१ देखि तीन सय ६५ दिनसम्म २५ प्रतिशत र तीन सय ६५ दिनभन्दा बढीमा ३५ प्रतिशत छुट दिने बैंकले जनाएको छ । यसप्रकारको छुट सुविधाले आर्थिक समस्यामा परेका ग्राहकलाई वित्तीयभार कम गर्न सहयोग पुग्ने बैंकको विश्वास छ ।

● एसबिआई मर्चेन्ट र ह्याम्स अस्पतालबीच सम्झौता

नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट बैंकिङ लिमिटेड र ह्याम्स अस्पतालबीच व्यावसायिक सहकार्य गर्नेबारे सहमतिपत्रमा हस्ताक्षर भएको छ ।

सहमतिपत्रमा अस्पतालका मार्केटिङ प्रबन्धक तेन्जिङ खुन्से बज्राचार्य र एसबिआई मर्चेन्टका इन्भेस्टमेन्ट बैंकिङ तथा मार्केटिङ प्रमुख सुशान्त खतिवडाले हस्ताक्षर गरे ।

सम्झौताअनुसार नेपाल एसबिआई बैंकका सबै शाखा तथा एसबिआई मर्चेन्टमार्फत नयाँ डिम्याट खाता खोल्दा वा हाल कायम डिम्याट खाता भएका ग्राहकले अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवा १० प्रतिशत र फर्मेसीमा ५ प्रतिशत छुट पाउने बताइएको छ ।

● ज्योति क्यापिटलको 'निःशुल्क डिम्याट र मेरो सेयर' योजना

ज्योति क्यापिटल लिमिटेडले कक्षा १२ को परीक्षा दिएका विद्यार्थीलाई लक्षित गर्दै 'ज्योति क्यापिटल निःशुल्क डिम्याट र मेरो सेयर खाता' योजना सार्वजनिक गरेको छ । क्यापिटलले विद्यार्थीलाई पनि सेयर बजारतर्फ आकर्षित गर्न सो योजना ल्याएको जनाएको छ । योजना अवधिभर कक्षा १२ को परीक्षा दिएका विद्यार्थीले निःशुल्क डिम्याट र मेरो सेयर खोल्न सक्नेछन् ।

यो योजना २६ वैशाखदेखि २६ जेठसम्म ज्योति क्यापिटल लिमिटेड तथा ज्योति विकास बैंकका सबै शाखा कार्यालयबाट प्राप्त गर्न सकिने बताइएको छ ।

क्यापिटलले नेपाल धितोपत्र बोर्डमा मर्चेन्ट बैंकरको कार्य गर्न अनुमति प्राप्त गरी लगानी व्यवस्थापन सेवा, संस्थागत परामर्श, धितोपत्रको प्रत्याभूति सेवासमेत प्रदान गरिरहेको छ ।

कर्पोरेट

● भृकुटीमण्डपमा यामाहाको 'महाएक्सचेन्ज मेला'

नेपालका लागि यामाहा मोटरसाइकल र स्कुटरको आधिकारिक वितरक एमएडब्लू राइड्स प्रालिको यस वर्षको एक्सचेन्ज इभेन्ट 'यामाहा महाएक्सचेन्ज मेला २०८१' सोमबारदेखि सुरू भएको छ । एक हप्तासम्म जारी रहने मेलाले मोटरसाइकल उत्साहीका लागि मोटरसाइकल एक्सचेन्जको अनुपम अनुभव प्रदान गर्ने कम्पनीले जनाएको छ ।

एमएडब्लू इन्टरप्राइजेजका प्रबन्ध निर्देशक विष्णुकुमार अग्रवालले यामाहा महाएक्सचेन्ज मेलाले मोटरसाइकल उत्साहीलाई आश्चर्यजनक मूल्यमा आफ्नो सवारी अपग्रेड गर्ने अविश्वसनीय अवसर प्रदान गर्ने बताए । मेलाले ग्राहकलाई सुपथ मूल्यमा आफ्ना मोटरसाइकल अपग्रेड गर्ने एउटा असाधारण अवसर प्रदान गर्नेछ । साथै, सहभागीले आफ्नो ब्रान्ड न्यु यामाहा बाइकको खरिदमा एक लाख रूपैयाँसम्मको ग्यारेन्टी नगद छुट प्राप्त गर्न सक्ने कम्पनीले जनाएको छ ।

साथै, कम्पनीले जुनसुकै ब्रान्डका पुराना मोटरसाइकलको ट्रेड-इनका लागि अधिकतम मूल्य सुनिश्चित गर्दै एक लाख रूपैयाँसम्मको अतिरिक्त मूल्यांकन पनि प्रदान गर्नेछ । यो मेलाले जुनसुकै ब्रान्डको पुरानो बाइक वा स्कुटरलाई ब्रान्ड न्यु यामाहासँग साट्ने सुविधा प्रदान गर्ने बताइएको छ ।

महाएक्सचेन्ज मेलाका आकर्षणका रूपमा सहभागीले निःशुल्क बाइक चेकअप र स्पार्कलिङ क्लिन स्टार्टका लागि वास गर्ने सुविधा लिन सक्नेछन् । साथै, मेलामा निःशुल्क खेल र उपहार, टेस्ट राइड र विन अफरसमेत रहने कम्पनीले जनाएको छ ।

● एभरेस्ट बैंकको वीरगन्ज शाखा र मधेश प्रादेशिक कार्यालय आफ्नै भवनमा

एभरेस्ट बैंक लिमिटेडले वीरगन्ज महानगरपालिका- १० आदर्शनगरस्थित वीरगन्ज शाखा तथा वीरगन्ज- ४ आदर्शनगरस्थित मधेश प्रादेशिक कार्यालय आफ्नै नवनिर्मित भवनमा स्थानान्तरण गरेको छ । वैशाख २३ गते विशेष कार्यक्रमबीच आफ्नै नवनिर्मित भवनमा स्थानान्तरण भई सम्पूर्ण बैंकिङ तथा सेवाहरू सञ्चालन गरेको बैंकले जनाएको छ । उक्त स्थानान्तरण तथा शुभारम्भ कार्यक्रममा वीरगन्ज चेम्बर अफ कमर्सका वरिष्ठ उपाध्यक्ष हरि गौतम, बैंकका सञ्चालक समितिका अध्यक्ष डा. बालगोपाल वैद्यलगायतको उपस्थिति रहेको थियो । कार्यक्रममा बैंकका मधेश प्रदेशका प्रादेशिक प्रबन्धक पुष्पराज उप्रेतीले नवनिर्मित भवनबाट ग्राहकहरूले अझ बृहत् र परिष्कृत बैंकिङ सेवा तथा सुविधा सरल, सुलभ र सहज रूपमा उपभोग गर्न सक्ने बताए ।

● एनआइसी एसिया बैंकद्वारा विभिन्न विद्यालयमा पुस्तकालय भवन निर्माण

एनआइसी एसिया बैंकले आफ्नो संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत विभिन्न जिल्लाका सामुदायिक विद्यालयहरूमा पुस्तकालय भवन निर्माण सम्पन्न गरी हस्तान्तरण गरेको छ । विद्यार्थीलाई आवश्यक शैक्षिक सामग्री उपलब्ध गराई अध्ययन अध्यापनमा सहयोग गर्न र विद्यालयमा उत्कृष्ट शैक्षिक वातावरण निर्माणार्थ सम्बन्धित विद्यालय एवं स्थानीय तहको सहभागितामा उक्त पुस्तकालय भवनहरू निर्माण गरेको बैंकले जनाएको छ । बैंकले सुदूरपश्चिमको कैलाली जिल्ला जोशीपुर गाउँपालिका- १ मा रहेको मोहन्याल मावि, मधेशको सिराहा जिल्ला भगवानपुर गाउँपालिका- १ मा रहेको बाला सुन्दरी मावि, कोशीको झापा जिल्ला बुद्धशान्ति गाउँपालिका- २ मा रहेको आदर्श मावि र झापाकै गौरीगन्ज गाउँपालिका- ३ मा रहेको गौरीगन्ज मावि, गण्डकीको तनहुँ जिल्ला बन्दीपुर गाउँपालिका- १ मा रहेको पवित्रा माविको पुस्तकालय भवन निर्माणकार्य सम्पन्न भएर हस्तान्तरण गरिएको हो ।

त्यसैगरी, मधेशको पर्सा जिल्ला वीरगन्ज महानगरपालिका- १४ मा अवस्थित सिद्धार्थ मावि र लुम्बिनीको रूपन्देही जिल्ला सियारी गाउँपालिका- ४ मा रहेको पब्लिक सेकेन्डरी स्कुलको पुस्तकालय भवनहरू निर्माण कार्य भइरहेको तथा बागमतीको चितवन जिल्ला राप्ती नगरपालिका-७ मा रहेको वीरेन्द्र आदर्श माविको भवन निर्माणका लागि निर्माणकर्ता छनोट प्रक्रिया अघि बढेको बैंकले जनाएको छ । बैंकले यी पुस्तकालय भवनहरू निर्माणका लागि कुल रू. दुई करोड १३ लाख २३ हजार बजेट विनियोजन गरेको छ । यी पुस्तकालय भवनहरू निर्माणपछि उक्त विद्यालयहरूमा अध्ययनरत ११ हजारभन्दा बढी विद्यार्थी प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुनेछन् भने विद्यालयमा अत्यावश्यक पुस्तकालय व्यवस्थापन गराई विद्यार्थीलाई पुस्तक पढ्न र अन्य शैक्षिक सिकाइका सामग्रीमा पहुँच भई उनीहरूको शैक्षिक गुणस्तर बढ्ने एवं व्यक्तित्व विकासमा ठूलो सहयोग पुग्ने बैंकले विश्वास लिएको छ ।

● ग्लोबल आइएमईले प्लास्टिक खपत कम गर्ने

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेडले 'प्लानेट भर्सेस प्लास्टिक' (प्लास्टिकविरूद्ध पृथ्वी) अभियानमा ऐक्यबद्धता जनाउँदै बैंकभित्र प्लास्टिकको खपत घटाउँदै वातावरणमैत्री दिगो अभ्यास अनुसरण गर्ने भएको छ । यसै सन्दर्भमा बैंकले आगामी तीन वर्षमा प्लास्टिकको खपत न्यूनीकरण गर्ने प्रतिबद्धतासमेत जनाएको छ । यो वातावरणमैत्री पहल बैंकको कर्पोरेट कार्यालयबाट प्रारम्भ भई सबै प्रादेशिक कार्यालयमार्फत मुलुकभरका सम्पूर्ण शाखा कार्यालयमा विस्तार हुने बैंकले जनाएको छ । बैंकले आफ्नो स्थापनाकालदेखि नै प्लास्टिक खपत न्यूनीकरण गर्ने र प्लास्टिक प्रदूषणविरूद्ध सचेतना फैलाउने विभिन्न क्रियाकलाप गर्दै आएको छ ।

● आगलागीपीडितलाई प्रभु बैंकको सहयोग

बागलुङ नगरपालिका- १२ अमलाचौर डाँडाखेतका आगलागीपीडितलाई प्रभु बैंक लिमिटेडले आर्थिक सहयोग गरेको छ । गत बुधबार घरमुनिको जंगलमा लागेको आगो बस्तीमा छिरेपछि चार घरगोठ जलेर नष्ट भएका आगलागीपीडितलाई शनिबार प्रभु बैंक बागलुङ शाखाले घरमै पुगेर आर्थिक सहयोग गरेको हो ।

आगलागीबाट पीडित यदुनाथ पौडेल र ददिराम पौडेलको परिवारलाई नगद २१ हजार दुई सय ५० रूपैयाँको चेक हस्तान्तर गरिएको हो । पीडित परिवारलाई गण्डकी प्रदेश सभा सदस्य डिल्लीराम सुवेदी र प्रभु बैंक बागलुङ शाखाका प्रबन्धक दीपक शर्माले सहयोग हस्तान्तरण गरेका थिए । बैंकले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत उक्त रकम सहयोग गरेको बैंकका बागलुङ शाखा प्रवन्धक शर्माले बताए ।

बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत मानवीय, सामाजिक, शैक्षिक, जनस्वास्थ्य र धार्मिक क्षेत्रमा सहयोग गर्दै आएको छ । पीडित परिवारलाई गण्डकी प्रदेश सभाका सदस्य डिल्लीराम सुवेदीले पनि १० हजार रूपैयाँ आर्थिक सहयोग प्रदान गरेका छन् । सुवेदीले विपतको वेला थोरै रकमले पनि धेरै राहत हुने हुँदा थोरै भए पनि सहयोग गरेको बताए ।

गत बुधबार जैमिनी नगरपालिका- १ कुश्मिशेराको टुनिबोट जंगलबाट सुरू भएको आगो डाँडाखेत बस्तीमा प्रवेश गरेपछि बस्तीको छेउमा भएका घरगोठमा आगोलागी भएको थियो । आगलागीबाट यदुनाथको १ घर र १ गोठ पूर्ण रूपमा जलेर नष्ट भएको छ । उनको गोठमा रहेका दुई भैंसी, तीन गाई र पाँचवटा बाखा पनि आगलागीमा परेर मरेका थिए । सोही ठाउँका ददिरामको दुई गोठ जलेका छन् भने गोठमा रहेका एक गाई र एक बाखा जलेर मरेका छन् ।

● ग्रिन हाइड्रोजन इन्धनको अनुसन्धानका लागि मुक्तिनाथ विकास बैंक र केयूबीच सहकार्य

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडले दिगो विकासमा टेवा पुर्‍याउने उद्देश्यले ग्रिन हाइड्रोजन इन्धनको अनुसन्धानका लागि काठमाडौं विश्वविद्यालय (केयु)सँग सहकार्य गरेको छ । एक कार्यक्रमबीच बैंकले काठमाडौं विश्वविद्यालयअन्तर्गत रहेको ग्रिन हाइड्रोजन ल्याबलाई अनुसन्धानका लागि आर्थिक सहयोग गर्ने सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेको हो ।

उक्त कार्यक्रममा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रद्युम्न पोखरेल र काठमाडौं विश्वविद्यालयका उपकुलपति डा. भोला थापा, ग्रिन हाइड्रोजन ल्याबका प्रमुख डा. बिराजसिंह थापा तथा दुवै संस्थानका अन्य कर्मचारीहरूको उपस्थिति रहेको थियो । हाल ग्रिन हाइड्रोजन ल्याबले ग्रिन हाइड्रोजन फर थर्मल हिटका लागि अनुसन्धान गर्नेछ ।

यस सहयोगबाट नेपालमा रहेको प्राकृतिक स्रोतको असीमित सम्भावनालाई अनुसन्धान गर्ने मौकासँगै भविष्यमा नेपालको दिगो विकासमा पनि मद्दत पुग्ने विश्वास लिएको बैंकले जनाएको छ ।

माधव नेपाल र...

एउटै दलको बहुमत नभएकाले गर्दा सानो दलहरूको समर्थन लिएर सरकार निमार्ण गर्नुपर्ने बाध्यता रहेकोले गर्दा साना दलहरूले बेला बेलामा आ–आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने गरी बागेनिङ्ग गर्दै सरकार ढाल्ने अभिव्यक्ति दिदैं आएका थिए । कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार निर्माण गर्न सकेको खण्डमा साना दलको बागेनिङ्ग अन्त्य हुने र सरकार पनि स्थिर हुने भएकाले गर्दा अब कांग्रेस र एमाले मिलेर आ–आफ्नो स्वार्थ छोडेर सरकार निर्माणगरी मुलुकको विकासमा लाग्नु नै अहिलेको आवश्यकता हो । साना दलहरूको घुर्की र सरकार ढाल्ने प्रयासले गर्दा कर्मचारी तन्त्रमा समेत नराम्रो प्रभाव परेको छ । त्यसमा पनि जसपा नेपाल विभाजित भएको छ । जसपा नेपालका संघीय संसदमा १२ सांसद रहेका थिए । १२ मध्येका अशोका राईले नेतृत्व गरेको जसपामा ७ सांसद गएका हुनाले उपेन्द्र यादवले नेतृत्व गरेको जसपा नेपालमा अब ५ सांसद मात्र रहेकाले गर्दा यादवको बागेनिङ्ग पावर समाप्त भएको छ । अर्को तर्फ राष्ट्रिय पार्टी समेत बन्न नसकेको माधव नेपालले नेतृत्व गरेको एकीकृत समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष माधव नेपालले आफ्नो पार्टीका १० सांसदलाई देखाउँदै सरकार निर्माण गर्न र सरकार ढाल्न आफ्नो पार्टीको महत्वपूर्ण भूमिका हुने भन्दै यही संसदको कार्यकालमा आफूलाई प्रधानमन्त्री बनाउन कांग्रेस,एमाले र माओवादीलाई दबाब दिर्दै आएका र आफूले दाहाल सरकारलाई दिएको विश्वासको मत फिर्ता लिएमा जसपा नेपालले समेत फिर्ता लिने भन्दै सरकारलाई धम्काई रहेको अवस्थामा जसपा नेपाल विभाजित भएको छ । जसपा विभाजित हुन माधव नेपालको धम्काईले समेत काम गरेको छ ।

२०७९ मंसिरमा भएको निर्वाचनमा कांग्रेस,माओवादी,एकीकृत समाजवादी,जसपा नेपाल र जनमोर्चाले गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएका भएपनि उनीहरूले निर्वाचनपछि सरकार निर्माण गर्न सकेनन् । कांग्रेसले आफ्नो पार्टी ठूलो भएकोले आफूले नै प्रधानमन्त्री पाउनुपर्ने अडान लिएपछि सत्ता स्वार्थलाई ध्यानमा राखेर माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल नेकपा एमालेको शरणमा पुगेर प्रधानमन्त्री बन्न सफल भए,तर आफूलाई प्रधानमन्त्री बनाउने एमालेलाई उनले दुई महिना नपुग्दै धोका दिएर पुन:मुसीको भवः भने जस्तै कांग्रेसको शरणमा पुगे । कांग्रेसलाई समेत एक वर्षपछि धोका दिएर दाहाल फेरी एमालेको शरणमा पुगे । यसरी पटक/पटक कांग्रेस एमालेलाई धोका दिएर प्रधानमन्त्री रहन सफल भएका दाहाललाई पछिल्लो समयमा माधव नेपालले समेत सरकार ढाल्ने अभिव्यक्ति दिएका र आफूलाई प्रधानमन्त्री बन्ने आधार नबनाए सरकार नै ढाल्ने रणनीतिमा नेपाल लागेका र उनलाई उपेन्द्र यादवले समेत सहयोग गर्ने भन्दै उनी कांग्रेससँग सहकार्य गर्न तयार भएका कारण जसपा नेपाल विभाजित भएको हो । कांग्रेससँग नेपालले देउवा,यादव आफू आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने समझदारी गरेपछि जसपा नेपाल विभाजित भयो । जसपा नेपाल विभाजनपछि अब माधव नेपाल र उपेन्द्र यादवको पार्टी बाहेक नै सरकारलाई बहुमत पुग्ने भएपछि माधव नेपालले र उपेन्द्र यादवले सरकारलाई समर्थन जारी राख्ने निर्णय गरेका भए पनि एकीकृत समाजवादी विभाजित हुने अवस्थामा पुगेको हुनाले माधव नेपालले बाध्य भएर सरकारलाई समर्थन जारी राख्ने निर्णय गराएको समाजवादीकै नेताहरूले बताएका छन् ।

माधव नेपाल कुन...

कांग्रेसले एमाले, माओवादी र रास्वपाका विनैको सरकार बनाउने रणनीति लिएको छ भने उक्त रणनीति असफल भएमा नेकपा एमालेसँग सहकार्य गरेर सत्तामा पुग्ने अर्को रणनीति समेत लिएको छ । नेपाली कांग्रेसका सभापतिले माधव नेपाललाई अघि सारेर अघि बढ्न चाहिरहेका भएपनि कांग्रेसका वरिष्ठ नेता डा. शेखर कोइराला लगायतका नेताहरू भने अब कांग्रेस र एमाले मिलेर सरकार बनाउनुपर्ने अडानमा रहेका छन् ।

एकीकृत समाजवादीका संघीय संसदमा १० सिट मात्र रहेको र माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बनाउन निकै जटिल अवस्था रहेको एकीकृत समाजवादी पार्टी, राष्ट्रिय पार्टी समेत नभएकाले गर्दा सम्वैधानिक संकट आउने कोइराला पक्षको बुझाई रहेको छ । माधव नेपालको संसदमा हैसियत स्वतन्त्र रहेकाले गर्दा नेपाल अहिलेकै अवस्थामा प्रधानमन्त्री बन्न निकै जटिल अवस्था रहेको छ ।

सभापति देउवा भने माधव नेपाललाई केही समय प्रधानमन्त्री बनाएर त्यसपछि आफू प्रधानमन्त्री बन्ने रणनीतिमा लागेका छन् । यो रणनीति असफल भएको खण्डमा उनी एमालेसँग सत्ता गठबन्ध गर्न तयार रहेको सूत्रले दाबी गरेको छ । नेपाल कुन हैसियतमा प्रधानमन्त्री बन्ने भन्ने प्रश्न समेत अहिले उठेको छ ।

माधव नेपालको...

जसपाका संघीय संसदमा १२ सांसद रहेका छन् भने मधेश प्रदेशमा जसपाकै नेतृत्वमा गठबन्धनको सरकार रहेको छ । जसपा विभाजित भएको अहिलेको अवस्थामा अब मधेश प्रदेशमा समेत जसपाले सरकार गुमाउनुपर्ने अवस्था देखिएको छ ।

नेपाली कांग्रेसले जसरी पनि अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउन चाहेको र उसलाई आवश्यक पर्ने संख्यामा नेपाली कांग्रेसका ८९, राप्रपाका १४, जसपाका १२, एकीकृत समाजवादीका १०, जनमतको ६ नागरिक उन्मुक्तिका ४, लोसपा ४ र जनमत पार्टीका ६ सांसद जोड्दा सरकार बनाउन आवश्यक संख्या पुग्ने भएकाले कांग्रेस, एकीकृत समाजवादी र जसपाका उपेन्द्र यादव लागि परेका थिए ।

यदि त्यसो भएमा जनमोर्चाका १ र दुई स्वतन्त्र सांसदले उनीहरूलाई समर्थन गर्न सक्ने आंकलन कांग्रेसले गरेको थियो । यदि त्यसो भएमा कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्ष माधव नेपाल र जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादव आलोपालो प्रधानमन्त्री बने उनीहरू बीचमा सहमति भएकाले गर्दा नै जसपा विभाजित भएको रहस्य खुलेको छ । जसपा र जनमत पार्टी एउटै कित्तामा उभिन सक्ने अवस्था नदेखिएको भएपनि उनीहरूलाई मिलाउने जिम्मेवारी माधव नेपालले लिएको जसपा नेपालका नेताले बताएका छन् ।

तर जसपाका १२ सांसद मध्येका ७ सांसदले विद्रोह गरि जनता समाजवादी पार्टी निर्माण गरेका हुनाले अब नयाँ सत्ता समिकरण बन्न सक्ने अवस्था अहिलेलाई टरेको छ । नयाँ बनेको जसपाले अहिलेको नेकपा एमाले सहतिको माओवादी र रास्वपाको सत्ता गठबन्धनलाई नै सहयोग गर्ने उद्घोष गरिसकेको हुनाले पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको गठबन्धनको सरकार अहिलेको लागि संकटमुक्त भएको छ ।

नेकपा एमाले सहितको गठबन्धनको सरकारमा नेकपा एमालेका ७८, माओवादी केन्द्रका ३२, रास्वपाका २१ र जसपाका ७ गरि १ सय ३८ सांसदको समर्थन रहेको र नागरिक उन्मुक्ति पार्टीका २ र दुई स्वतन्त्र सांसदले समर्थन गर्ने भएकाले सरकारको पक्षमा १ सय ४२ सांसदको समर्थन रहने प्रायः निश्चित रहेकाले गर्दा सरकार हालका लागि संकटमुक्त भएको छ ।

माधव नेपाल अहिलेकै अवस्थामा जसरी भएपनि प्रधानमन्त्री बन्न चाहेकाले गर्दा र उनी कांग्रेसको सहयोगीका रूपमा सरकारमै रहेर काम गरिरहेकाले गर्दा अब एकीकृत समाजवादी र जसपा नेपालको सहयोग र समर्थन विनै पनि दाहाल सरकारलाई बहुमत पुग्ने भएकाले गर्दा माधव नेपालको वार्गेनिङ्ग पावर समाप्त मात्र भएको छैन एकीकृत समाजवादी पार्टी समेत विभाजन हुन सक्ने अवस्थामा पुगेको छ ।

मधेश प्रदेशमा जनता समाजवादी पार्टीका १९ सांसद रहेका र अहिले जनता समाजवादीकै नेतृत्वमा सरकार रहेको भएपनि १९ मध्येका ९ जना प्रदेश सांसद अशोक राईले नेतृत्व गरेको जसपामा आउने भएपछि जसपा नेपालले मधेश प्रदेशमा समेत सरकार गुमाउनुपर्ने अवस्था देखिएको छ । अर्कोतर्फ कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा, माधव नेपाल र उपेन्द्र यादव आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने सपना अहिलेको लागि चकनाचुर भएको जस्तो देखिएको छ ।

जसपा विभाजको...

लगेको र आफूले सरकार छाडे जसपा नेपालले पनि मधेश प्रदेशको सरकार बचाउन सरकार छोड्छ भन्दै आफूलाई प्रधानमन्त्री बनाउनुपर्ने भन्दै वार्गेनिङ्ग पावर बढाउँदै लगेपछि नेकपा एमाले, माओवादी केन्द्र र रास्वपाले बैकल्पिक बाटो खोजिरहेका थिए ।

वैशाख २२ गते जसपा नेकपा विभाजित भएपछि माधव नेपालको बार्गेनिङ्ग पावर समाप्त भएको छ । अब दाहाल सरकारलाई बचाई राख्न र माधव नेपालको घुर्की सुन्न दाहाल ओली बाध्य भएका छैनन् । उनको पार्टी बेगरै सरकारलाई सामान्य बहुमत पुग्ने निश्चित भएको छ । जसमा नेकपा एमालेका ७८, माओवादीका ३२, रास्वपाका २१ र जसपाका ७ गरी १ सय ३८ सांसदको सरकारलाई समर्थन रहने भएको छ भने नागरिक उन्मुक्ति पार्टीका ४ र केही स्वतन्त्र सांसदले समेत सरकारलाई समर्थन गर्न सक्ने भएकाले गर्दा उपेन्द्र यादवको उपप्रधानमन्त्री पद नै संकटमा परेको छ । किनकि उपेन्द्र यादवले नेतृत्व गरेको जसपा नेपाल विभाजित भएको छ । अशोक राईले नेतृत्व गरेको जसपामा जसपा नेपालका १२ सांसद मध्येका संघीय सांसदहरू ७ जना राई नेतृत्वको जसपामा गएका छन् भने उपेन्द्र यादवको पक्षमा ५ जना मात्र रहेका छन् । मधेशवादी दलहरू मध्येको ठुलो पार्टी भएको जसपा नेपाल अब जनमत पार्टी भन्दा सानो पार्टी भएको छ । जनमत पार्टीका संघीय संसदमा ६ जना सांसद रहेका छन् भने जसपा नेपालका ५ जना मात्र सांसद रहेका छन् त्यसैगरी लोसपाका ४ सांसद रहेका छन् ।

जसपा नेपाल पटक पटक विभाजित हुँदै आएको छ । मधेश प्रदेशमा जसपा नेपालका १९ सांसद रहेका हुनाले जसपा नेपालकै नेतृत्वमा सरकार रहेको भएपनि १९ मध्येका ९ सांसद अशोक राईको नेतृत्वको जसपामा आउने भएकाले गर्दा मधेशमा समेत जसपा नेपालले सरकार गुमाउनु पर्ने अवस्था देखिएको छ । जसपा नेपालको विभाजनको असर एकीकृत समाजवादीमा समेत पर्न सक्ने आंकलन राजनीतिक बृत्तमा चर्चाको विषय बनेको छ ।

एकीकृत समाजवादी भित्र पनि सम्मानित नेता झलनाथ खनाल र अध्यक्ष माधव नेपालबीचमा अहिलेको सरकारका बारेमा फरक धारणा आएकाले गर्दा एकीकृत समाजवादी पनि विभाजित हुन सक्ने सम्भावन बढेर गएको छ । यदि त्यसो भएमा माधव नेपाल पक्षमा ४ जना, राजेन्द्र पाण्डे, मेटमणि चौधरी, किसान श्रेष्ठ, माधव तिर र बाँकी रहेका खनाल पक्षमा लाग्न सक्ने सम्भावना बढेकाले गर्दा माधव नेपालको प्रधानमन्त्री बन्ने सपना अहिलेका लागि समाप्त भएको छ ।

संकटमा...

सरकारलाई नै समर्थन गर्ने र दुई स्वतन्त्र सांसदले समेत दाहाल सरकारलाई नै समर्थन गर्ने भएकाले तत्काल बैकल्पिक सरकार बन्न सक्ने सम्भावना हाललाई सकिएको छ ।

माधव नेपाल संसदको यहि कार्यकालमा जसरी भएपनि प्रधानमन्त्री बन्न चाहिरहेका र वर्तमान सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउन कांग्रेसको संस्थापन पक्ष समेत लागि परेको हुनाले माधव नेपालले सत्ता गठबन्धन भत्काउन प्रपञ्च गर्दै आएका भएपनि जसपाको विभाजन पछि उनको प्रयास निरर्थक बनेको छ ।

एकीकृत समाजवादी भित्रै पनि अध्यक्ष नेपालप्रति व्यापक असन्तुष्टि बढेको र अध्यक्षले सरकारमा मन्त्रीहरू पठाउन पनि गठबन्धनप्रति विश्वास जगाउन नसकेको र जसरी भएपनि प्रधानमन्त्री बन्ने रहर गर्दै गठबन्धन भत्काउन लागि परेको भन्दै उनको आलोचना भएकाले गर्दा उनीमाथि संकट बढ्दै गएको छ ।

अध्यक्ष नेपाललाई वहाँकै सांसदहरूले अध्यक्षको रणनीति फेल भएको भन्दै आलोचना समेत गरिरहेका हुनाले बाध्य भएर अध्यक्ष नेपालले अहिलेकै सरकारलाई निरन्तरता दिने उद्घोष संसदीय दलको बैठकमा गरेपनि त्यसलाई विश्वास गरी हाल्ने आधार नभएको एक सांसदले बताएका छन् ।

एकीकृत समाजवादीभित्र नेकपा एमालेमै मिल्नुपर्ने आवाज बुलन्द रूपमा उठ्दै आएको र अध्यक्षको रणनीति समेत असफल भएकाले गर्दा बहुमत सांसदहरूले पार्टी विभाजन गर्न सक्ने सम्भावना समेत बढेर गएको एक सांसदले स्वीकार गरेका छन् । अध्यक्ष माधव नेपाल र सम्मानित नेता झलनाथ खनालबीचमा समेत फरक/फरक धारणा रहेकाले गर्दा माधव नेपालको राजनीति धरापमा पर्दै गएको आशंका गरिएको छ ।

पार्टी विभाजन हुने...

७ जना सांसद रहेको छ । मधेशवादी दलहरू मध्येको तेस्रो पार्टी जसपा नेपाल बनेको छ भने अध्यक्ष यादवले नेतृत्व गरेको जनता समाजवादी पार्टी नेपाल भन्दा जनमत पार्टी १ सिटले ठुलो भएको जनमत पार्टीका संघीय संसदमा ६ जना सांसद रहेका छन् ।

कांग्रेस, एकीकृत समाजवादी र जसपा नेपालको योजना अब प्रायः समाप्त भएको छ । अशोक राई नेतृत्वको जसपाले वर्तमान सत्ता गठबन्धनलाई समर्थन गर्ने भएपछि तत्कालका लागि कांग्रेस सहितको नयाँ सत्ता समिकरण बनाउने कार्य बन्द भएको छ । माधव नेपाल अहिलेकै संसदको कार्यकालमा जसरी भएपछि प्रधानमन्त्री बन्ने मनस्थितिमा रहेका थिए तर अहिले जसपा नेपाल विभाजित भएपछि उनी झसङ्ग मात्र भएका छैनन् आफ्नै पार्टीपनि विभाजित हुन सक्छ कि भन्ने डरले गर्दा बोली फेर्न बाध्य भएका छन् ।

संसदीय दलको बैठकमा सांसदहरूले अध्यक्ष नेपालले कमजोर रणनीति लिएको भन्दै उनको आलोचना समेत गरेकाले गर्दा उनी माथि थप संकट थपिएको छ । सरकारमा मन्त्री पठाएपनि गठबन्धनप्रति अध्यक्ष नेपालले विश्वस जगाउन सक्नुभएन बरू जसरी भएपनि जोसँग गठबन्धन गरेर भएपनि प्रधानमन्त्री बन्ने रहरमा अहिलेको गठबन्धन भत्काउन लाग्नुभयो त्यसैले एमालेले सुदुरपश्चिममा मुख्यमन्त्रीलाई विश्वासको मत दिन अस्वीकार गरेको छ त्यही कारणले अब अहिले सबैतिर भताभुङ्ग भएको छ । वहाँको राजनीति असफल भएको भन्दै पार्टीभित्र आलोचना भएपछि नेपालमाथि मात्र होइन पार्टीभित्रै पनि संकट थपिएको एकीकृत समाजवादीकै सांसदले बताएका छन् । एकीकृत समाजवादीका संसदमा १० सांसद रहेका छन् भने अब उसको समर्थन विनै पनि सरकार बहुमतमा रहेकाले माधव नेपालको वार्गेनिङ्ग पावर समाप्त भएको छ ।

नेपालले जनता समाजवादी नेपाल विभाजित भएपछि तत्काल नयाँ सत्ता समिकरणको सम्भावना सकिएको हुनाले बदलिँदो परिस्थितिमा राजनीतिक निर्णय लिन २४ गते सोमबार संसदीय दलको बैठक बोलाइएको थियो । सो बैठकमा प्रायः सबै सांसदले अध्यक्ष नेपालको रणनीतिले क्षतिमात्र भएको भन्दै अध्यक्ष नेपालको आलोचना गरेका थिए । समिकरणलाई निरन्तरता दिनुपर्दछ भन्ने धारणा राखेपछि अध्यक्ष नेपाल गठबन्धनप्रति कतिपय काम कारबाही प्रति असन्तुष्ट रहेपनि अहिलेकै गठबन्धनलाई कायम राख्ने उद्घोष अध्यक्ष नेपालले गरेका थिए तर अब एकीकृत समाजवादीको समर्थन नभए पनि सरकार बहुमतमै रहने निश्चित रहेको छ ।

प्रधानमन्त्री...

नियुक्त हुन सक्ने अवस्था नभए वा त्यसरी नियुक्त प्रधानमन्त्रीले उपधारा (४) बमोजिम विश्वासको मत प्राप्त गर्न नसकेमा राष्ट्रपतिले प्रतिनिधिसभामा सबैभन्दा बढी सदस्य भएको दलको संसदीय दलको नेतालाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त गर्नेछ । (४) उपधारा वा (३) बमोजिम नियुक्त प्रधानमन्त्रीले त्यसरी नियुक्त भएको ३० दिनभित्रमा विश्वासको मत प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

(५) उपधारा ४ बमोजम नियुक्त प्रधानमन्त्रीले उपधारा ४ बमोजिम विश्वासको मत प्राप्त गर्न सक्ने उपधारा २ बमोजिमको कुनै सदस्यले प्रतिनिधिसभाको विश्वासको मत प्राप्त गर्न सक्ने आधार प्रस्तुत गरेमा राष्ट्रपतिले त्यस्तो सदस्यलाई प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त गर्नेछ । (६) उपधारण ५ बमोजिम नियुक्त प्रधानमन्त्रीले उपधारा ४ बमोजिम विश्वासको मत प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

उपधारा ५ बमोजिम नियुक्त प्रधानमन्त्री विश्वासको मत प्राप्त गर्न नसकेमा वा प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त हुन नसकेमा प्रधानमन्त्रीको सिफारिसमा राष्ट्रपतिले प्रतिनिधि सभा विघटन गरि ६ महिना भित्रमा अर्को प्रतिनिधिसभाको निर्वाचन सम्पन्न हुने गरी निर्वाचनको मिति तोक्ने छ भनिएको भएपनि सर्बोच्च अदालतले सरकार बन्न सक्ने अवस्था रहेसम्म प्रतिनिधिसभा विघटन हुन नसके फैसला गरेको हुनाले संविधान नै गिजोलिएको अवस्था रहेको छ ।

आईपिओ...

प्रदेशसभा सदस्यमा निर्वाचित भएका हुन् । यसअघि कोशी प्रदेशसभाले वर्तमान मुख्यमन्त्री केदार कार्कीको सरकार अल्पमतमा परेको भन्दै विश्वासको मत लिन निर्देशन दिएको थियो ।

हावाहुरीबाट जोगिने उपायहरू

- घरको संरचना बलियो बनाऔं,
- हावाहुरी चल्न थालेपछि झ्यालढोका थुनौं,
- छानालाई राम्ररी हुक तथा तारले कसेर बाधौं,
- छतका गमला सुरक्षित रुपमा राखौं,
- जस्तापातालगायतका वस्तुहरू खुला र जथाभावी नछोडौं,
- हावाहुरी चलेमा भागदौंड नगरौं, बिस्तारै सुरक्षित स्थानमा जाऔं,
- सुरक्षित ओत नभेटे थुचुक्क बसेर दुवै हातले टाउको छोपी घोप्टो परौं,
- हावाहुरी चलेको समयमा सवारी साधन रोकेर सुरक्षित स्थानमा बसौं ।

हावाहुरीबाट हुने क्षति कम गर्न पूर्व तयारी एवं सतर्कता अपनाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार